

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - YLEMPI AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
KULTTUURIALA

VALLATTOMAN LAIVAN LAULUT

Nuotti- ja leikkikirjan kokoaminen ja julkaisu

TEKIJÄ:

Piia Säpyskä-Hietala

Koulutusala Kulttuuriala	
Tutkinto-ohjelma Taidepedagogiikan tutkinto-ohjelma	
Työn tekijä(t) Piia Säpyskä-Hietala	
Työn nimi Vallattoman laivan laulut – Nuotti- ja leikkikirjan kokoaminen ja julkaisu	
Päiväys 24.4.2023	Sivumäärä/Liitteet 47/3
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Pieksämäen kaupunki/Kulttuuritoimi	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Vallattoman laivan laulut – Nuotti- ja leikkikirjan kokoaminen ja julkaisu, on prosessikuvaus samannimisestä, toukokuussa 2023 julkaistavasta nuotti- ja leikkikirjasta. Kirjan tekijöinä ovat Liisa Kallio, Soili Perkiö ja Piia Säpyskä. Opinnäytetyön tavoitteena on ollut koota seikkaperäinen selvitys kirjan ideasta sen julkaisemiseen.</p> <p>Työ on taiteellinen toimintatutkimus ja se on tehty osittain yhtä aikaa kirjan valmistumisen kanssa. Teoriaosuudessa on esitelty taiteellisen- ja toimintatutkimuksen pääkohtia peilaten niitä kirjaprojektiin.</p> <p>Suunnitteluvaihe-kappaleessa kerrotaan, miten kaikki alkoi ja jatkoi kehittymistään kohti kustannettavaa kirjaa. Kappaleessa selostetaan kirjassa esiintyvien hahmojen tarinat, miten yhteistyö kantoi hedelmää ja miten koko projekti sai uutta tuulta purjeisiinsa. Myös eri roolit kirjan tekemisessä avataan.</p> <p>Toteutusvaiheessa keskitytään varsinaisen kirjan kokoamisen osuuteen alkaen apurahan hakemisesta kirjan painattamiseen asti. Kappaleessa kerrotaan yhteistyöstä Lastenmusiikkiorkesteri Loiskiksen kanssa kirjaan liittyvän levyn valmistamiseksi.</p> <p>Lisäksi on haastateltu muita kirjantekijöitä ja heidän näkökulmiaan verraten tätä projektia heidän aiempiin projekteihinsa. Haastatteluista on tehty sisältöanalyysi yhdessä omien näkökulmieni kanssa.</p>	
Avainsanat taiteellinen tutkimus, toimintatutkimus, kirjan kokoaminen, kirjan julkaisu, prosessi, musiikkikasvatus, taidekasvatus	

Field of Study Culture	
Degree Programme Degree Programme in Art Pedagogy	
Author(s) Piia Säpyskä-Hietala	
Title of Thesis Songs of a wild boat - Compiling and publishing a song- and play book	
Date 24.4.2023	Pages/Appendices 47/3
Client Organisation /Partners The city of Pieksämäki /cultural department	
<p>Abstract</p> <p>This thesis is a process description and, at the same time, an action study on a book, which will be published in May 2023. The authors of the book are Liisa Kallio, Soili Perkiö and Piia Säpyskä. The aim of my thesis was to gather a detailed study starting from the idea and describing the process of the book writing continuing until publishing it. Similarly, the conditions and perspectives for the implementation of a similar process were described in the thesis.</p> <p>This thesis is an artistic action study, and it was done mainly in parallel with the completion of the book and the implementation of the processes associated with it. The theoretical background presents the perspectives of artistic and action research, reflecting them to the book project and its implementation.</p> <p>At the planning stage, it is reported how the book project began and continued to evolve towards a commercially published book. The thesis illustrates the stories of the characters in the book, how cooperation worked between the participants and how the whole project was carried out. The different roles of the working group in making the book are also explained.</p> <p>The description of the implementation phase focuses on the part of the compilation of the actual book starting from the application of the grants to the printing process of the book. The thesis also introduces the successful cooperation with the Children's Music Orchestra "Loiskis" in producing and recording an album of the book's songs.</p> <p>The other authors were interviewed for the thesis, comparing their perspectives from this project to their previous projects. The interviews were subjected to a content analysis together with the thesis writer's own retrospective perspectives.</p>	
<p>Keywords</p> <p>Artistic research, action research, book compilation, book publishing, process, music education, art education</p>	

ESIPUHE

Vallattoman laivan laulut – leikki- ja nuottikirja on pitkän aikavälin projekti, joka alkoi jo vuonna 2018. Siitä alkoi prosessi, johon sain liittää tämän opinnäytetyöni. Musiikillinen ja leikkisä matka on ollut täynnä oivalluksia, iloa ja onnellisuutta. Olen saanut kokea olevani mestari-kisälli –opissa ja silti vertaisena kirjantekijänä. Odotan malttamattomana hetkeä, jolloin saan painotuoreen Vallattoman laivan laulut –kirjan käsiini ja näen työmme tuloksen. Opinnäytetyön myötä olen prosessoinut koko matkaa erilaisin silmin, löytänyt siitä ideoita materiaalin tekemiseen ja koonnut ajatuksia kokonaisuudeksi. Milloinkaan tämänkaltainen kirja ei ole valmis, aina tulee uusia ideoita, mutta josain vaiheessa on painettava piste ja luotettava sen riittävyteen.

Haluan kiittää Pieksämäen kaupungin kulttuuritoimea ja esihenkilöitäni kulttuurijohtaja Päivi Majoista sekä vapaa-aikasihteeri Tiina Silvast-Törröstä myötämielisestä suhtautumisesta laulujen tilaamiseen ja mahdollisuudesta toimia Nukke koti – Joonas Auringon Huvilan tuottajana. Työ on ollut palkitsevaa ja antanut työnkuvaani erityisen mahdollisuuden vaikuttaa Pieksämäen lastenkulttuuriin ja historiallisesti merkittävän huvilan tulevaisuuden suunnitelmiin. Kiitos Lastenmusiikkiorkesteri Loiskis yhteistyöstä kirjan laulujen levytyksen myötä. Opinnäytetyön ohjaaja professori Antti Juvosta kiitän kannustuksesta ja avusta monissa solmukohdissa opinnäytetyön kirjoitusprosessin aikana sekä ideasta vaihtaa opinnäytetyön aihe Vallattoman laivan laulut –kirjan prosessin tutkimiseksi. Yksin tätä opinnäytetyötä en olisi saanut valmiiksi. Kuvittaja, kirjailija, taittaja Liisa Kalliota ja musiikkipedagogi, säveltäjä Soili Perkiötä kiitän innokkaasta vastaanotosta laulujen ja yhteistyön luomiseksi ja edelleen kehittämiseksi. Olen saanut valtavasti uutta tietoa kirjan kokonaisuudesta ja ideoiden sinkoilla positiivista voimaa sekä ystävyyttä. Iso kiitos. Rakas esikoiseni Veeti, saat olla mukana kirjassa nuotinkirjoittajana. Ihan mahtavaa! Kiitos rakkaille lapsilleni myötälämisestä ja tuesta kirjapinojen, nuottinippujen ja äänitteiden parissa. Olette pelastusrenkaani! Kiitos Veeti, Helmi ja Onni!

24.4.2023 Piia Säpyskä-Hietala

Kun samassa veneessä seilataan, on jokainen tärkeä.

Kompassin lisäksi tarvitaan, sydän ja järkeä.

-Liisa Kallio-

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	6
2	TOIMINTATUTKIMUSTA JA TAITEELLISTA TUTKIMUSTA	12
3	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSULOTTUVUUKSIEN NÄKÖKULMIA KIRJAPROJEKTIIN	16
4	SUUNNITTELUVAIHE	17
4.1	Mistä kaikki alkoi eli taustaa materiaalille.....	17
4.2	Hahmot saavat lorunsa ja laulunsa.....	19
4.3	Lisää yhteistyötä	19
4.4	Kirjaprojekti saa tuulta purjeisiin	20
4.5	Kuka tekee ja mitä?	21
5	TOTEUTUSVAIHE	23
5.1	Apurahat ja projekti lähtee lentoon!	23
5.2	Projekti etenee	23
5.3	Kokonaisuuden rakentaminen alkaa	26
5.3.1	Yhteistyö Loiskiksen kanssa	31
5.3.2	Loppurutistus.....	32
5.4	Liisa Kallion ja Soili Perkiön Näkökulmia kirjaprojektin toteuttamiseen	35
6	LOPPUTULOS	38
7	POHDINTA.....	43
	LÄHTEET	45
	LIITTEET	48
	LIITE 1 APURAHAAKEMUS ETELÄ-SAVON RAHASTOLLE.....	48
	LIITE 2 APURAHAPÄÄTÖS ETELÄ-SAVON RAHASTOLTA.....	49
	LIITE 3 KYSYMYKSET LIISA KALLIOLLE JA SOILI PERKIÖLLE	50

1 JOHDANTO

Vallattoman laivan laulut leikki- ja nuottikirja on ollut ajatuksissa ja puheissakin jo vuodesta 2018 alkaen, mutta materiaalipaketin varsinainen ideointi ja konkreettinen tekeminen aloitettiin vuonna 2020. Ideana on tarjota lapsiperheille ja lasten kanssa työskenteleville uutta lastenlaulumateriaalia monipuolisten leikki-ideoiden kanssa. Yhtenä ajatuksena on ollut tarjota mahdollisuus soittamiseen ja oppimiseen myös erityisoppijoille kuvionuottien ja tukiviittomien avulla. Kirjastot ja niiden nuottikirjat ovat pullollaan hienoja lastenlauluja monilta vuosikymmeniltä. On kuitenkin fakta, että uuttakin materiaalia tarvitaan. Vallattoman laivan laulut -materiaali on teemallisesti merelle ja osin merirosvo-kapteeni Joonas Auringon maailmaan sijoituvia ja siten luovat tietynlaisen mielikuvitusmaailman. Toki leikkiohjeita kootessamme mielikuvituksella ei ollut rajoja, jonka toivomme jatkuvan myös lasten leikeissä.

Tässä opinnäytetyössä käydään seikkaperäisesti ja aikajärjestyksessä läpi, miten koko projekti, Vallattoman laivan laulut, on edennyt ensimmäisestä sähköpostista kovakantiseksi kirjaksi. Työ on taiteellinen toimintatutkimus. Johdannossa peilaan varhaiskasvatuksen eri pedagogisia lähestymismalleja ja taiteen osuutta pienten lasten elämässä. Ensimmäisessä kappaleessa esitellään toiminta- ja taidetutkimuksen perusteita ja luodaan lukijalle tieteellinen näkökulma tämän kaltaiseen prosessiin. Tämän jälkeen kerrotaan taustaa laulujen synnystä ja niiden toteutuksista ennen varsinaisen kirja-projektin alkua. Tämä on tärkeä jakso kokonaisuuden selventämiseksi. Suunnitteluvaiheessa kuvataan, miten kirjan suunnittelu lähti liikkeelle ja mitä kaikkea tällaisen projektin tekemisessä tulee ottaa huomioon. Toteutusvaiheessa kuvataan kirjan tekemisen eteneminen vaihe vaiheelta huomioiden myös takaiskut, joita tämän kokoluokan projekteissa oletettavasti aina tulee. Kappaleessa kerrotaan yhteistyöstä Lastenmusiikkiorkesteri Loiskiksen (myöh. Loiskis) kanssa. Mukana on myös muiden kirjantekijöiden ajatuksia sekä tästä prosessista, että ylipäänsä tämän kaltaisista prosesseista. Lopputuloksena perustellaan tehdyt ratkaisut ja arvioidaan materiaalin sopivuutta käytännötyöhön. Pohdinnassa muistellaan matkaa ja suunnitellaan tulevaisuutta, sillä tämä laivamatka ei jää tähän satamaan, vaan jatkaa seilaamista kohti uusia seikkailuja.

Alun perin ajatuksenani oli tehdä opinnäytetyö Covid-19-epidemian tuomien poikkeusolojen innoittamana ja kertoa etäopiskelusta ja luoda verkkomateriaalia siihen, joka olisi myös tulevaisuudessa ollut yhtenä pohjana opetukselleni. Poikkeustilanteen jatkuessa motivaatio siihen katosi ja opinnäytetyön tekeminen hieman jumitti sen vuoksi. Karisto ja Seppälä (2004) kirjoittaa, että opinnäytetyön aiheen voi synnyttää ja keksiä monella tavalla. Sen voi etsiä kiinnostusten pohjalta tai ennalta tutusta aihepiiristä. Tärkeintä on vain ryhtyä työhön, vaikka alussa voikin tuntua haastavalta. (Karisto & Seppälä 2004, 24–25). Olen kiitollinen ohjaajalleni Antti Juvoselle ideasta vaihtaa opinnäytetyön aihe tähän projektiin. Onneksi kerroin Juvoselle Vallattoman laivan laulut –projektista ja päätin hänen neuvonsa mukaisesti vaihtaa aiheen. Kuten Kimmo Svinhufvud Gradutakuu-kirjassaan huomauttaa, vaaditaan joko suurta itsekuria tai vahvaa innostusta ja motivaatiota lopputyön tekemiseksi. Hän uskoo kuitenkin enemmän motivaation ja innostuksen tuomaan lopputulokseen. (Svinhufvud 2009, 12.) Itselleni tuli innostus, joka auttoi myös varsinaisen kirjan työstössä. Kun molemmat ni-

voutuivat toisiinsa, on ollut helpompi työstää kumpaakin prosessia vuorotellen. Iloa työhön ovat tuoneet prosessin palaaminen alkuvaiheen viestittelyihin ja suunnitelmiin, jotka on viimein päästy toteuttamaan.

Inkeri Ruokonen (Ruokonen 2006, 11) katsoo, että moniaistiset kokemukset muodostavat pienten lasten taidekasvatuksessa merkittävän lähtökohdan esteettiselle kasvatukselle. Taiteiden parissa tapahtuva toiminta ja ilmaisu on yksi taidekasvatuksen lähtökohdista. Jokaisella lapsella tulee olla mahdollisuus taiteellisen elämyksen antamaan nautintoon, taiteelliseen toiminnallisuuteen, mielihyvään sekä fantasiamaailmoin taiteen avulla. Taide kuuluu kaikille ja kaiken lapsen musiikillisen oppimisen voidaan katsoa tapahtuvan leikin ja keksimisen kautta. (Ruokonen 2006, 11.) Näihin ajatuksiin perustuen kirja tulee lunastamaan paikkansa osana lasten taidekasvatusta. Antaahan kirja runsaasti musiikillisia elämyksiä, mahdollisuuden siirtyä fantasiamaailmaan, kädentaidoille tekemistä sekä visuaalisia ärsykeitä ja elämyksiä.

Leikin ja taiteen maailmoissa on paljon samankaltaisuuksia. Molemmissa voidaan kysyä, millainen minä olen. Olenko rohkea, nokkela, varovainen tarkkailija vai voimakas ja kaunis sankari? (Piironen 2006, 20.) Vallattoman laivan laulut –kirjan hahmot antavat jokaiselle persoonanlaadulle mahdollisuuden olla omana itsenään. Tai ne voivat helpottaa löytämään itsestä uudenlaisen persoonan. Jos leikkijä on pelokas ja ujo, voi hän Merirosvokapteeni Joonas Aurinkona löytää itsestään rohkeuden. Tai vastaavasti raju ja vauhdikas menijä voi kokea herkkyyttä Laivakissa Korianterin silittelyleikissä.

Lapsille luova työskentely on hyvin luonteenomaista ja heidän arjessansa on estetiikkaa. Lisäksi lapset ovat ennakkoluulottomia, spontaaneja ja uteliaita rikastuttamalla elämäänsä ja ajatteluaan mielikuvituksen voimalla. (Pentikäinen 2006, 28.) Vallattoman laivan lauluista löytyy runsaasti vinkkejä luonnonmateriaalien hyödyntämiseen, mielikuvituksen rikastamiseen ja asioiden pohtimiseen. Kirja-prosessi antoi meille tekijöille mahdollisuuden heittäytyä inspiraation vietäväksi ja kirjaa selatessa lukija voi kuvitella, miten ohjeet on ensin testattu ja vasta sitten uskallettu laittaa kirjaan muidenkin kokeiltavaksi.

Kuvakirjojen katselu on eräänlaista taidekasvatusta. Siinä lapset pääsevät kurkistamaan taiteen maailmaan. Lapsen on hyvä päästä osalliseksi kuvamaailman runsaudesta, koska kuvalukutaito on tärkeää visuaalisessa kulttuurissa. Visuaalisuuden lisäksi kirjoissa voi olla lyhyitä tekstejä tarinoina tai runoina. Kirjan lukeminen voi olla lapselle juhlahetki päästä aikuisen syyliin kuuntelemaan ja katselemaan kirjaa. (Jäppinen 2006, 59.) Yhdessä voidaan etsiä kirjasta yhtymäkohtia omaan elämään ja ympäristöön, kuten Vallattomien laivojen laulut –kirjassa on vinkkejä yhteisiin hetkiin niin kotona kuin lapsiryhmän kanssa. Lisäksi Kallion valloittava kuvitus pienine yksityiskohtineen antaa lukijalle ja kirjan katselijalle monta ilonaihetta.

Lapsi on oppimishaluinen ja avoin kiinnostuen salaperäisestä ja rakastaen haasteita, kirjoittaa Claes Andersson (Andersson 2002, 13). Kirjamme antaa oppimishaluisille lapsille tietoa, se vie salaperäisiin kokeiluihin esimerkiksi Noita Kannonnokan taikaliemien pariin sekä tarjoaa haasteita vaikkapa Herkules kukon käsirytmityksen parissa. Varhaiskasvatuksessa voidaan taidekasvatuksen ja leikin keinoin auttaa lapsia kokemaan tunteita ja tutustumaan erilaisuuteen. Sama pätee kodeissa ja ker-

hoissa tehtävään kasvatustyöhön, jota voi rikastuttaa Vallattoman laivan laulujen monipuolisilla vinkeillä. Varhaiskasvatuksessa musiikillisen oppimisympäristön tulisi tarjota jokaiselle lapselle mahdollisuuksia kokea musiikillisia elämyksiä sekä oppimisen ja onnistumisen kokemuksia. (Ruokonen 2009, 22.) Ruokonen jatkaa, että laulut, lorut, runot, riimit ja musiikkisadut auttavat sekä sykkeen että sana- ja melodiarytmien hahmottamisessa. Sykkeen avulla laulujen sana- ja melodiarytmit hahmotuvat ja niiden taputtaminen auttaa lasta myöhemmin esimerkiksi tavutusten hahmottamisessa (Ruokonen 2009, 24.) Vallattoman laivan lauluissa lorut löytyvät runoina, jollaisina Kallio ne alun perin kirjoitti, sekä lauluina, jollaisiksi ne Perkiön käsissä muotoutuivat. Tarinoiden kautta vanhemmat, varhaiskasvatushenkilöstö tai muut lapsen kanssa toimivat voivat kehittää uusia tarinoita. Tähän kannustaa kirjassa esiintyvä hahmo Täti Eulaalia, joka ”sommittelee satuja. Aina uusi tarina kuullaan illalla”. Satujen tekemiseen kannustaa Täti Eulaalia, mutta soittamiseen kannustaa Kuvionuotit (Resonaari), jotka ovat selkeydessään ja yksinkertaisuudessaan oivallinen keino opettaa jo varhaiskasvatuskäisiä lapsia soittamaan. Jopa haastavamminkin laulut onnistuvat loogisten kuvionuotien avulla. Metodi helpottaa myös aikuisia, joilla ei ole perinteistä nuotinlukutaitoa. Käytännössä lasten parissa toimivat pedagogit ovat huomanneet, että taiteiden yhteydessä käytettävät menetelmät ovat erityisen hyviä erityistä tukea tarvitseville lapsille ja taidekasvatuksen tulee olla olennainen osa lasten päivittäistä toimintaa (Salonen, Erkkilä, Hellden-Paavola & Laine 2022, 47.)

Vallattoman laivan laulut –kirjan yhtenä tehtävänä onkin antaa lapsille mahdollisuus luoda musiikkia riippumatta osaamistasosta. Kuvionuoteilla soittaminen antaa onnistumisen iloa ja tuottaa sitä kautta onnellisuutta. Niiden avulla yhteismusiisoinnista voidaan saada enemmän irti ja soitosta harmonisempaa. Lapsiryhmissä on aina erilaisia lapsia, erilaisilla taitotasillaan eteneviä. Yhteismusiisoinnin riemu tulee siitä, että jokainen, taitotasosta riippumatta voi ja saa soittaa. Uusikylä (2022, 44) visioi, että taito- ja taidekasvatuksen luoma onnellisuuden ja ilon tunne voi jopa luoda yhteistä, kaikille parempaa maailmaa.

Lastenkirjallisuuden tulee olla varhaiskasvatuksessa yhtenä tärkeänä osa-alueena luoden myönteinen suhde kirjoihin. Kotiympäristöllä on kuitenkin tärkeä rooli kiinnostuksessa kirjoihin ja tarinoihin. Tämän voi nähdä aloitteellisissa ja innokkaissa kirjoihin tutustujissa. Mikäli kotona tutkitaan kirjoja ja luetaan, osaavat näiden perheiden lapset hakea kirjoja myös muualla. Sen sijaan ne lapset, jotka jäävät kotona ilman kirjallisia virikkeitä, olisi erityisesti saatava kirjojen tavoitettavaksi varhaiskasvatuksessa. (Suojala 2009, 41–42.) Kodin ulkopuolisilla yhteisöillä, harrastuksilla ja kerhoilla, on osaltaan tärkeä malli ja tuki lapsen lukemiseen (Kauppinen & Aerila 2022, 131). Vallattoman laivan laulut on tehty kannustamaan kirjan katseluun, lukemiseen, tutkimiseen ja oivaltamiseen. Kallion kaunis ja virikkeellinen kuvitus vie parhaimmillaan lukijan ja katsojan mielikuvitusmatkalle, ja tarinoiden myötä retket luovat uusia seikkailukertomuksia.

Nukketeatteri on yksi taiteen ja pedagogiikan ala, joka Vallattoman laivan laulut –kirjaan otettiin mukaan Merirosvoprinssessa Persiljan paperinukkeina (kuva 1). Nukke koti – Joonas Auringon Huvilan historiaan liittyy olennaisesti nukketeatteri ja sen vuoksi tämä tärkeä osa-alue haluttiin sisällyttää tähän kirjaan (Nukke koti – Joonas Auringon Huvila). Lisäksi paperinukkejen käyttö on vähentynyt radikaalisti. Paperinukkeja alettiin Suomessa valmistaa 1920-luvulla Kustannusyhtiö Kuvataiteen toimesta. Ajatuksena oli pohjimmitaan huoli kotimaisten lelujen valmistuksen vähäisyydestä. Monissa

lehdissäkin julkaistiin paperinukkeja, koska siten ne olivat kaikkien saatavilla edullisesti. 1950-luvun jälkeen paperinukkejen suosio alkoi hiipua lelujen lisääntyttyä kaupoissa. Nykyään niitä keräilevät lähinnä paperinukkeharrastajat. (Paperinukke). Nukke, oli se sitten paperinukke tai muunlainen nukke, voidaan käyttää opettajan apuna pedagogisissa tilanteissa. Nukketeatterin on myös todettu edistävän ryhmässä toimimisen taitoja ja sen on huomattu luovan hyvää ilmapiiriä. (Baric & Ruokonen 2022, 118.)

KUVA 1. Merirosvoprinsessa Persiljan tehtävääukeama (Kallio, Perkiö & Säpyskä, 2023)

”Opi kaikki keholla, tarttuu päähän teholla” sanoi legendaarinen musiikkiliikunnan uranuurtaja, grand old lady, Inkeri Simola-Isaksson opettaessaan (Säpyskä-Hietala 2015, 256). Tuota oppia olen pyrkinyt edistämään, ja niin Vallattoman laivan laulut –kirjassakin on runsaasti kehollisia harjoitteita. Varhaiskasvatusympäristössä tanssiin ja musiikkiliikuntaan on otollinen mahdollisuus. Tanssi tuottaa kehollisia kokemuksia, aistimuksia, tunteita ja mielikuvia ollen aktiivista, moniaistista sekä kokonaisvaltaista toimintaa. Opetuksellisia päämääriä voivat olla motoristen ja ilmaisullisten taitojen omaksuminen tai se voi reitittää kehossa uuden tiedon oppimisen. Pienimmät lapset liikkuvat usein luontaisesti, joten heillä tulee olla siihen mahdollisuus koko kehollaan. (Colliander & Anttila 2022, 250.)

Osallisuus on tullut varhaiskasvatukseen yhä tärkeämpänä näkökulmana ja sitä voidaan jaotella useisiin eri osatekijöihin. Lapsella on oikeus iloita itsestään, jolloin hän kokee olevansa merkityksellinen ja tärkeä juuri sellaisena kuin hän on. Lapsella on myös oikeus oppimiseen tuettuna ja turvassa. Näin hän uskaltaa osallistua ja olla oma-aloitteinen tuoden omia näkemyksiään esille. Tätä harjoitteluaan, välillä myös epäonnistumisten kautta, mutta ketään ei jätetä yksin (Heikka, Fonsén, Elo & Leinonen 2014, 20.) Vallattoman laivan laulut –kirjan avulla lapsi ja lapsiryhmä voi toteuttaa näitä osallisuuden osa-alueita. Kirja luo osaltaan raamit, mutta sen ympärille voi luoda oman maailman, jossa

jokaisella on oma paikkansa. Myös Aalloilla alla auringon –laulun sanat, joita lainasin esipuheessakin, kertovat olennaisen yhteistyöstä ja osallisuudesta. ”Kun samassa veneessä seilataan, on jokainen tärkeä. Kompassin lisäksi tarvitaan sydän ja järkeä”.

Positiivinen pedagogiikka on maailman ympäri levinnyt kasvatussuuntaus, jolle on yhä enemmän empiiristä näyttöä. Ohjenuorana on nelitasoinen ”opi”, ”elä”, ”opeta” ja ”sulauta”. Prosessissa nämä neljä tasoa toimivat keskenään vuorovaikutuksessa ja samanaikaisesti. (Leskisenoja 2019, 13–15.) Näen yhtymäkohtia tässä Vallattoman laivan laulut –kirjaan. Opi koskee varhaiskasvattajaa tai muuta lasten parissa toimijaa. Hänen tulee itse oppia esimerkiksi kuvionuotit ja kokeilla niitä Elä-vaiheessa omassa elämässään, jotta hän kokee itse niistä elämystä ja oppimisen iloa. Tämän jälkeen kasvattaja Opettaa asiaa lapsille ja Sulauttaa se arkipäivään ryhmän kanssa toimiessa. Toivon, että kirjamme kuvitettu osuus sekä kuvionuottivihko pääsevät monen lapsen elämään sulauttamisen kautta.

Kuten positiivinen pedagogiikka, on taidepedagogiikkakin tärkeää niin varhaiskasvatuksessa kuin myöhemmin lasten koulumaailmassa. Vantaan varhaiskasvatuksessa on otettu askelia taidepedagogiikan lisäämiseen, palkkaamalla päiväkotiin taidepedagogi. Taiteen osa-alueet ovat erinomaisesti soveltuvia leikkiin, jonka avulla harjoitellaan oppimaan opettelemista. (Taikava 2005). Vallattoman laivan laulut –kirja voi olla tukemassa taidepedagogin työtä ikään kuin opettajan oppaana, jota voi omien taitojensa ja toiveidensa mukaan laajentaa. Jokaisessa kirjan laulussa on yhtymäkohtia elämään, tunteisiin, luontoon ja yhteisöllisyyteen. Näitä kaikkia voidaan taidepedagogin, oli hän sitten erikoistunut draamaan, musiikkiin tai johonkin muuhun taiteen alaan, johdolla värittää ryhmälle ja yksittäisille lapsille sopiviksi.

Puhuttaessa lastenkirjallisuudesta, lapsille suunnatusta musiikista tai lastenkulttuurista yleensä, ei pidä unohtaa Kaarina Mönkkösen (2021, 111) toteamusta, että mielikuvitus on suurin lahjamme, vaikka sitä ei usein arvotetakaan kovin korkealle. Kirjan tehtäviä, ideoita ja leikkejä kootessamme mielikuvituksella ei ollut rajaa, ja monta hauskaa ideaa jäikin odottamaan tulevaisuuteen mahdollisia uusia teoksia. Mikäli saamme lukevia ja katselevia lapsia ja aikuisia käyttämään myös omaa mielikuvitustaan, olemme onnistuneet yhdessä tavoitteessamme.

Käsillä oleva opinnäytetyöni kokoaa pedagogisia näkökulmia nuotti- ja leikkikirjan sisältöön ja avaa lukijalle tämän kaltaisen kirjan valmistumisprosessin vaiheita. Lukija voi samaistua joko mestareiden, Kallio ja Perkiö, työhön, ja nähdä heidän prosessinsa siinä valossa, että tuotoksia on jo aiemmin runsaasti. Tai lukija voi samaistua kisällin rooliin omassa asemassani, kun kaikki on uutta ja jatkuvaa oppimista ja ihmettelyäkin. Tutustuessani opetustyössä jatkuvasti uuteen materiaaliin, olen yhä enemmän innostunut monipuolisista, ideoita sisältävistä teoksista. Siksi odotan innolla Vallattoman laivan laulut –kirjan vastaanottoa, kuten Kalliokin (2023) haastattelussa toteaa. Jatkossa katselen varmasti muiden tekemiä teoksia eri silmällä miettien heidän prosessinsa kulkua ja mahdollisen työryhmän toimivuutta. Peilaan tätä prosessia myös vanhoihin opetusmateriaaleihin, joita työssäni pedagogina käytän. Katsantokantani on siis muuttunut viimeisen vuoden aikana ja arvostus kirjantekijöitä kohtaan lisääntynyt entisestään. Kirjan tekeminen ei ole ollut helppo homma, vaikka mukavaa on ollut ja olen saanut kokea onnellisia hetkiä. Työni merkitys itselleni on koota tämä tähän mennessä viisivuotinen matka lorujen tilaamisesta kohta painosta tulevaan kirjaan, ja samalla suunnitella

jo tulevaa Vallattoman laivan matkaa. Sitä, minne se vielä meidät keikuttaa, ei voi tietää, mutta matkasuunnitelmia miehistöllä on. Mukavaa olisi myös saada uutta miehistöä mukaan.

2 TOIMINTATUTKIMUSTA JA TAITEELLISTA TUTKIMUSTA

Opinnäytetyön aiheen valinta on prosessi, josta on syytä neuvotella ja harkita yhdessä ohjaajan kanssa. Aina ensimmäinen aihe ei ole juuri se, josta työtä kannattaa lähteä edistämään. Ohjaaja voi antaa hyviä neuvoja aiheen valinnassa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 66, 70.) On välttämätöntä, että aihe kiinnostaa tekijää (Emt. 2009, 77) ja siksi itsekin päädyin aiheen vaihtamiseen. Ensimmäinen vaihtoehtoni, etäopetuksen ja sähköisen opetusmateriaalin valmistaminen ja käyttö työssäni alkoi korona-epidemian ja etäopetuksen jatkuessa ahdistaa. Kuten aiemmin mainitsin, kerroin ohjaajalleni Vallattoman laivan laulut –kirjaprojektista ja hän onneksi ohjasi minut tekemään työni liittyen siihen. Ymmärsin silloin itsekin, miten arvokas tämänkaltainen prosessi on tuoda tietoon kaikkein vaihteleviin vaiheisiin.

Toimintatutkimuksessa ei ole mitään ehdottomasti oikeaa tai väärää keinoa ja se on jatkuvasti muuttuva ja kehittyvä lähestymistapa. Toimintatutkimuksen piirteinä voidaan pitää reflektiivisyyttä, käytännönläheisyyttä sekä ihmisten aktiivista osallistumista. Se on myös päättymätön prosessi, jonka tavoitteena on asioiden muuttaminen ja kehittäminen paremmiksi. Toimintatutkimusta voidaan ajatella myös lähestymistapana, joka on kiinnostunut, miten asioiden tulisia olla, ei vain siitä, miten ne ovat. Tieto ja arvot liittyvät saumattomasti toisiinsa. (Aaltola & Syrjälä 1999, 17–18, 21.)

Yksinkertaistava määritelmä taiteelliselle tutkimukselle on, että se on tutkimusta, jota tekee taiteilija ja sen keskeisenä osana on taiteen tekeminen (Arlander 2017, 164). Taiteellisen tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa, kehittää taitoa ja lisätä ymmärrystä maailmasta sen osana. Tärkeä osa taiteellista tutkimusta on sen tekijän eli taiteilijan toiminnan luonteessa, kokeilevassa ja tutkivassa asenteessa. Taiteellisen tutkimuksen edellytys on taiteellinen toiminta. Kaikki muutkin tutkimuksen perinteet ovat syntyneet kriittisen ja johdonmukaisen tarkastelun myötä, kun ensin on harjoitettu käytäntöä. (Varto 2017, 12–13.) Taiteellinen tutkimus on yksi tapa kysyä mitä taide on ja miksi teen sitä mitä teen. Lisäksi tutkijan on pohdittava, mitä taiteellinen tutkimus on tai mitä se voisi olla ja millä ehdoin. Voidaan ajatella, että tärkeällä tavalla taiteen käytäntö ja teoria kietoutuvat toisiinsa projekteissa tyhjentämättä toisiaan, vaan päinvastoin. Vaikka taidetta ja tutkimusta tehdään samanaikaisesti, eivät ne ole taiteellisessa tutkimuksessa sama asia. Taideprojektit, esimerkiksi esitykset, ovat aina omalakisista eikä kaikki tekemiseen liittyvä ole tutkimusta. Tutkimuksella rajataan ja johdonmukaistetaan projektin rakentumista ja paikantamista. (Porkola 2014, 20–21.) Voidaan ajatella, että taide tuottaa tutkimusprosessissa päättymätöntä ymmärrystä. Ymmärrys luo kysymyksiä ja ymmärretyt kysymykset saavat prosessin vaikuttamaan olennaiselta. Tutkimuksen kirjoittaminen voi muuttua taiteeksi ja sitä kautta avautua ymmärrykseksi. Tutkimuksen kirjoittaja astuu uudelle tulkinnan kehälle ja voi nähdä merkityssuhteiden verkoston kokonaisuutena näkynä. (Granö 2003, 136.) Hannula tutkijaryhmineen toteaa taiteellisen tutkimuksen olevan vuorovaikutusta, vaikka tutkimusta tekisikin yksin. Heidän ajatuksenaan on myös, että taiteellisen tutkimuksen mahdollisuus on siinä, ettei se anna vastauksia eikä ole täydellistä. Kielenkäytön tulee olla avointa ja ajallista yleispätevyyden ja ikuisuuden sijaan. Taiteellisessa tutkimuksessa yhteiseksi omaisuudeksi tarkoitettu taito ja tieto ja -lostuvat kerääntyessään yhteen. (Hannula, 2014, 13–14.)

Mikäli tutkimusta ei tee taiteilija vaan taiteellisten käytäntöjen soveltamisesta, esimerkiksi kasvatuksesta kiinnostunut tutkija, voidaan taideperustainen tutkimus määritellä itsensä suhteessa taiteelliseen toimintaan. (Varto 2017, 15.) Itse näen oman asemani näiden puolivälissä. Pedagogina ja muusikkona olen taiteilija, mutta kirjantekijänä kiinnostunut tutkija. Tämän rajan tunnistaminen on osaltaan haastanut toimintaani tutkimusta tehdessä. Kuitenkin kuten Varto (2017, 15) toteaa, on tekijän taitoa voitava arvioida, ja voidakseen toimia tutkimuksen perustana, on toiminnan oltava ammattimaista ja erinomaista. Taiteilijan suhde maailmaan ja omaan todellisuuteensa tulee taiteellisessa toiminnassa olla subjektiivinen. Tutkimuksen peruspiirteet eivät muutu tutkimustyylien muuttuessa. Tietämisen ja ymmärtämisen lisääminen on tavoite, jonka kautta selitetään ihmisenä olemista. Näin ollen tutkimuksessa on syytä kysyä selkeästi ja useilla eri tavoilla sekä vastata siten, että muut ymmärtävät saavutetun tietämisen polun. (Varto 2017, 17.) Porkola (2014) toteaa, että taiteellinen prosessi on usein sekavaa, jota on vaikea hahmottaa ennalta ja toisaalta vaikeaa määritellä jälkikäteen. Toisaalta taiteellinen työ on hyvin käytännöllistä ja yhdessä käytännön ja taiteellisen prosessin kanssa jopa jäsentymätöntä ja monenlaisten emootioiden sekoittamaa. (Porkola 2014, 27.) Tämän tunnistan oman projektini ja opinnäytetyöprosessini myötä. Kirjan kokoaminen yhdessä työryhmän kanssa on vahvasti emotionaalista, mutta silti hyvin käytännön näkökulmista ammentavaa.

Taiteellista tutkimusta on puolustettava samaan tapaan kuin tieteellistä tutkimusta. Koska tiede lisää ymmärrystämme, on se jo arvo sinänsä. Se voi myös johtaa hyödylliseen. Taiteellisen tutkimuksen tekemisen yhdeksi perusteluksi voidaan sanoa, että se tekee myös taiteilijoista parempia, koska kun taiteilija tuo syvempää ymmärrystä ja tietoa työstään, hän voi kehittää taiteellista työtään ja taiteilijaolemistaan. Sitä kautta taiteilija voi kehittää ehkä myös tehtävänsä yhteiskunnassa. (Hannula, Suoranta & Vadén 2014, 52.) Itse koen kehittyneeni tämän prosessin aikana ja voisin kuvitella lähteväni uudelleen samanlaiselle matkalle. Lisäksi voin kokemukseni kautta kertoa muille, millainen prosessi kirjan tekeminen on ja näin saada taiteilijoiden ja kirjantekijöiden ääntä kuuluviin.

Taiteellisen tutkimuksen lähtökohdat ovat taiteilijan omassa työssä ja siihen liittyvissä kysymyksissä. Sitä ei voi mitata samoin kuin tieteissä ja yleensä on hyväksyttävä tulosten olevan subjektiivisia. Voidaan myös pohtia, saavutetaanko taiteellisella tutkimuksella tietoa ja kuka sitä tarvitsee. Taiteellinen tutkimus puolustaa taiteilijan näkemystä työhönsä. (Siukonen 2018, 25–27.) Joissakin tapauksissa tutkimisen arvoiseksi osoittautuu tekijän oma käytäntö ja tapa toimia. Parhaimmillaan tutkijan prosessi on kuin hapuilemista pimeässä, jolloin ei luule näkevänsä tutkittavaa eikä tiedä omistavansa välineitä tutkimiseen. Pitää kuitenkin muistaa, että tutkiminen on aina alku. Tutkijan pitää tämän vuoksi luottaa itseensä huomattavasti, jottei kuvittele muiden tietävän asioista paremmin (Varto 2017, 22–23.) Omalta kohdaltani itseluottamuksen rakentaminen on kehittynyt pikkuhiljaa prosessin aikana. Olen todennut, että harva kollegani pääsee mukaan tekemään tällaista projektia ja haluan antaa heille pedagogin näkökulman kokonaisuuteen. Varto (2017) toteaa, että tutkimisen kannalta yksi olennainen kysymys on: millaiseksi puheenvuoroksi tarkoitat työsi? Oma vastaukseni löytyy tarpeistani selvittää työni kautta tuleva käytännön tarve ja miten siihen voidaan vastata uuden materiaalin luomisella. Tutkijan tulee kontekstoida tutkiminen kertomalla aiheeseen kiinnostumisesta ja motivoitumisesta, jolla hän muun muassa näyttää ja osoittaa lukijalle oman motiivinsa asiaa kohtaan. (Varto 2017, 24–25)

Toimintatutkimuksen raportoinnissa on mietittävä, kenelle raporttia kirjoittaa. Parhaimmillaan toimintatutkimus on tutkijalle voimauttava prosessi, jossa tutkimuksesta kertominen on tärkeä vaihe. (Heikkinen & Rovio 2007, 114.) Henkilökohtaisesti raportoinnin kirjoittaminen on ollut virkistävää joistakin lukkiutumista huolimatta, sillä olen saanut käydä läpi kirjan kehitysvaiheita ja keskustella kollegoideni kanssa prosessista.

Projektini Vallattoman laivan laulut on minulle ainutlaatuinen tilaisuus olla kisällinä kahden menestyneen taiteilija-kirjantekijän rinnalla. Itselläni on koulutus pedagogiikkaan ja taiteen tekemiseen, mutta kirjan kokoaminen alusta alkaen on aivan uudenlainen prosessi. Kuten Varto (2017) ilmaisee, taiteilijat opettavat niitä, jotka tahtovat taiteilijoiksi. Hän vertaa renessanssin kirjallisuuteen esimerkiksi, jossa aloittava taiteilija etsii kohtaa, jossa seuraa opettajaansa ja sitten eroaa tämän maneeereista. Nuoren taiteilijan pitää luottaa omaan aistimiseensa. Taiteellisen toiminnan ydin on omaan ammattitaitoonsa luottaminen. Tekijän voidaan katsoa olevan pioneeri, joka luottaa ja toimii ottaen ohjat omiin käsiinsä. Tällä tavoin osoitetaan tekijän taito ja myös tekijän tieto. (Varto 2017, 34–35, 37.) Tässä kohdin myönnän, että ajoittain on ollut vaikea uskoa omaan osaamiseen, koska Kallio ja Perkiö ovat molemmat varsin kokeneita kirjantekijöitä. Hyvät kokemukset ja ahaa-elämykset ovat kuitenkin pienin askelin tuoneet itseluottamusta ja nyt kirjan valmistuessa koen olevani heidän kanssaan tasavertainen tässä projektissa.

Tutkiva taiteilija on perehtynyt omaan alaansa, opiskellut pitkään. Silloin on alkanut tietää jotakin ja voi tutkia asioita lisää saadakseen tietää aiemmin tuntematonta. Taiteellisen kehittymisen ja uudistumisen perusta on tässä uuden oppimisessa. Taiteilija käyttää kaikkia omaksumiaan tietoja ja taitoja, niin koulussa opittua kuin käytännön kautta tullutta osaamista. Hän tietää mitä tehdä, vaikka aika-ajoin toimiikin täysin intuitiivisesti. Taito on näin ollen toiminnassa ilmenevää tietämistä ja kyseisen taidon oppiminen jonkin asian taitamisen käsittämistä ja ymmärtämistä. (Hamm 2003, 94.) Näen tässä omaa prosessiani pedagogina. Olen opiskellut, nähnyt erilaisia oppimateriaaleja ja löytänyt omaan tietotaitooni soveltuvia menetelmiä. Vallattoman laivan laulut –projektin myötä voin antaa omaa osaamistani muiden pedagogien ammennettavaksi.

Tekijä kasvaa toiminnan mukana ja tällöin kehittyy taiteellista ajattelua. Omassa mielessään hän antaa ajatuksilleen jonkin näkymättömän muodon, jotka ovat käsitteellisiä löytöjä ja näihin oivalluksiin voi ajoittain palata. Ajattelemisen hahmottuu usein selvemmäksi vasta toisten kanssa kommunikoidessa ja siksi kollegoiden kanssa keskusteleminen on taiteellisen prosessinkin edetessä tärkeää. Taiteellisen ajattelun voidaan katsoa olevan luovuutta, joka ei ole lahjakkuutta tai ahkeruutta vaan enemmän toiminnassa kehittyvää nerokkuutta, jossa valta on tekijällä. Aina ei tekijällekään ole selvää, että hänellä on oikeus kaikkeen tekemiseensä. (Varto 2017, 40)

Riitta Nelimarkka (2003, 108–109) on artikkelissaan ”Taiteesta sekä luovuudesta” luetteloinut kahdeksan hyvää syytä tutkia taidetta. Poimin seuraavaksi mielestäni tähän opinnäytetyöhön sopivat kohdat satunnaisessa järjestyksessä. Taiteilijan pyrkimys on ajattelussaan ja työssään kohti täydellisyyttä samalla tietäen, että tehtävä on mahdoton. Kuitenkin täydellisyys kaippuu ja tunne epätäydellisyydestä itsessä saa ponnistelemaan taiteessa. Koska virheen pelko on luovuuden loppu, ovat taiteessa virheet sallittuja. Taide etsiytyy usein ristiriitaisuuksien ja kummallisuuksien lähteille ja hyväksyy näin ristiriidan läsnäolon. Taiteella ei ole tarjota vastauksia, vaan ennemminkin kysymyksiä.

Taiteen tarkoituksia on nostattaa riemua, kauhua, mielihyvää, rakkautta, iloa ja huumoria, siis kaikenlaisia tunteita. Taiteen väylää ihminen pääsee kohti syvempää suvaitsevaisuutta ja ymmärrystä kanssaeläjiä kohtaan. Taide on keino kokea kahdeksas ulottuvuus (Nelimarkka 2003, 108–109.) Mielestäni Nelimarkan oivallukset ovat taiteellisen tutkimuksen näkökulmasta vallan sopivia ja puhuttelevia, myös omassa prosessissani ja uudessa asemassani kirjantekijänä. Ne lohduttavat prosessissa kipuilevaa ja antavat näkökulmaa.

Se hetki, milloin taiteellinen työ on valmis, on jokaisen henkilökohtainen asia. Joillekin asia on hyvin monimutkainen ja joissakin tapauksissa tekijä ei ajattele teoksen olevan milloinkaan valmis. Kuvataiteilija Emilio Perez kertoo artikkelissaan (ARTnews), että hänelle tulee intuitiivinen tunne teoksen valmistumisesta eikä hän aseta itselleen liikaa paineita. Taiteilija Mona Kuhn puolestaan vertaa projektin valmistumista synnytykseen, jolloin teos pusketaan ulos ja se alkaa elämään omaa elämäänsä. (ARTnews). Kalliolta tuli viesti 21. maaliskuuta kello 22.35, "Noin tunti sitten laitoin kirjan painoon." Mietin, millaisia ajatuksia hänellä oli. Hänen osuutensa kirjan teossa oli ollut valtava ja viimeisten hiomisten jälkeen varmasti huojentunut. Itselleni tuli epätodellinen olo, vaikka en ollutkaan lähettämässä viimeistä versiota eteenpäin. Mietin kaikkia taiteilijoita, millaiselta heistä mahtaa Enter-nappulan painaminen tai viimeisen siveltimen viivan veto tuntua. Millainen olo on, kun valmis työ on käsissä ja tuntien puurtaminen palkitaan. Kirjamme myötä sain kokea jotain siitä, ja kieltämättä se jollain lailla tuntuu synnyttämiseltä. Oletan, että viimeistään siinä vaiheessa, kun konkreettinen kirja on käsissä ja viime kuukausien ja vuosien aikana pyöritellyt ja testailut ideat ovat kansien sisällä, on huojentunut olo. Odotan sitä hetkeä, kun kirja pääsee käyttäjien hankittavaksi ja iloittavaksi.

3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSULOTTUVUUKSIEN NÄKÖKULMIA KIRJAPROJEKTIIN

Käsillä olevan opinnäytetyön tavoitteena ja eräänlaisena tutkimustehtävänä on avata lukijalle, millainen prosessi taidekasvatuksellista aineistoa sisältävän kirjan tekeminen kokonaisuudessaan on. Esimerkkitaapauksena tässä työssä on Vallattoman laivan laulut – nuotti- ja leikkikirja. Yhtenä pohdittavana osa-alueena ja tutkimuksellisenä näkökulmana ovat kirjantekijöiden roolit, kun tekijöitä on useampi ja kaikilla erilainen tausta ja toimintahistoria kirjan tekemisen alalla. Koska opinnäytetyö on luonteeltaan toimintatutkimuksellinen projektikuvaus, ei varsinaisia tutkimuskysymyksiä ole mielekästä asettaa. Kuitenkin kaikkia tässä kappaleessa kerrottuja ulottuvuuksia tarkastellaan monesta eri näkökulmasta ja niistä löytyy vastaukset useimpiin herääviin kysymyksiin. Tavoitteena on tutkimuksellisella otteella avata ja kuvailla mahdollisimman laaja-alaisesti lasten musiikkikirjaprojektin tarina suunnittelun alkamisesta kaikkien vaiheiden kautta sen julkaisuun saakka. Tämän opinnäytteen käytännölliseksi hyödyksi muodostuu toimia esimerkkinä ja kannustimena varhaiskasvatuksen työskentelyn alueen uuden oppimateriaalin luomiselle ja helpottaa vastaavien projektien toteuttamista tulevaisuudessa innostuneiden varhaiskasvattajien ja muiden toimijoiden näkökulmista.

Tekijähaastattelujen kautta avataan mainittuja näkökulmia ja perehdytään kohteeksi asetetun projektin ja sen tuloksena syntyneen kirjan ulottuvuuksia, aihepiirien pohdiskelun, sanoitusten laatimisen, säveltämisen, kuvitusten ja mukaan valittavien leikkien näkökulmista. Eri ulottuvuuksien näkökulmista avataan ja pohditaan lisäksi kirjan luomiseen käytännön tasolla liittyviä haasteita sekä karotetaan prosessin kohokohtia sekä haasteellisimpia seikkoja.

Taiteellisella alueella kirjan tavoitteissa painotetaan lastenkulttuurin, musiikkikasvatuksen ja taidekasvatuksen painavaa merkitystä lapsen kasvussa ja kehityksessä ottaen huomioon sen erilaiset ulottuvuudet myös luovuuden näkökulmasta.

Taloudelliset näkökulmat huomioidaan kuvailemalla apurahojen hakemista sekä myönnettyjen apurahojen käyttöä ja sen perustelua sekä jakautumista. Markkinoinnista ja kirjan näkyvyydestä ja niiden tavoitteista kerrotaan pääpiirteittäin niiden kuitenkin painoutuessa pääosin kustantajan harteille.

Haastattelujen sisällönanalyysin ja seikkaperäisen prosessikuvauksen kautta lukijalle avataan rehellinen kuva siitä, kuinka taiteilijoiden työryhmä aloittaa tässä esiteltävän kaltaisen kirjaprojektin ja miten prosessi konkreettisesti etenee. Tekijöiden kokemusta aiemmista samankaltaisista projekteista hyödynnetään analysoimalla vertaamalla niitä Vallattoman laivan laulut –projektiin. Haastatteluissa myös konkretisoituu, miten prosessi elää tekijöiden mielessä läpi suunnittelu- ja toteutusvaiheen ja miten tämäkin kirjan valmistaminen on antanut uutta tietoa ja kokemusta tekijöillensä. Mukana tutkimusnäkökulmassa on myös käsillä olevan opinnäytteen tekijän retrospektiivinen itsereflektio, joka tuo oman mielenkiintoisen lisänsä kokeneiden asiantuntijoiden näkökulmiin ja kokemuksiin.

4 SUUNNITTELUVAIHE

4.1 Mistä kaikki alkoi eli taustaa materiaalille

Vuoden 2018 alussa, kun Pieksämäellä sijaitseva ja jo yli 20 vuotta matkailukohteena toiminut Nukkekotikoti – Joonas Auringon Huvila oli remontin vuoksi suljettu koko vuoden, halusimme pitää kohteen ihmisten mielissä. Tein tuolloin Kulttuurituottaja AMK –opintoja ja niihin liittyen opinnäytetyönä Nukkekotikoti – Joonas Auringon Huvila, 10-vuotissuunnitelman. Olen myös tuon huvilan tuottaja työni lastenkulttuurikoordinaattorina, puolesta. Sain idean YouTubeessa julkaistavasta videojoulukalenterista erään keskustelun myötä ja sen innoittamana kysyin tutuilta lastenmusiikin ja –kirjallisuuden tekijöiltä heidän innokkuuttaan lähteä mukaan projektiin, koska pidän heidän tyylistään alansa ammattilaisina ja oletin, että työskentely heidän kanssaan olisi hedelmällistä ja motivoivaa. Laitoin yhteisviestin graafikko, lastenkirjailija, kuvittaja Liisa Kalliolle sekä muusikko, musiikkipedagogi, säveltäjä Soili Perkiölle. Ideana oli, että Kallio ja Perkiö luovat kahdeksan laulua, jotka äänitetään ja kuvataan Pieksämäellä ja liitetään mukaan 24 osaiseen kokonaisuuteen. Tarkoituksena ei ollut suinkaan tehdä joululauluja, vaan ideana oli esitellä Nukkekodilla esiintyviä hahmoja, jotka esitellään tässä työssä myöhemmin. Molemmat taiteilijat olivat heti innolla mukana ja alkoi ensimmäinen ideointi.

Nukkekodin historiassa on vuodesta 2000 alkaen seikkaillut Merirosvokapteeni Joonas Aurinko ja hänelle on vuosien mittaan tullut lisää miehistöä, joista sitten valitsin sopivimmat hahmot lauluihin yhdessä Nukkekodilla pitkään työskennelleen kulttuurituottaja Julia Vatasen kanssa. Vatanen on ollut luomassa monia hahmoja, joten oli tärkeää, että miehistön olennaisimmat persoonat tulevat saamaan omat tarinansa. Mukaan valikoitui Merirosvokapteeni Joonas Auringon lisäksi Täti Eulaalia, Merirosvoprinsessa Persilja, Noita Kannonokka, Trubaduuri Timjami, Laivakissa Korianteri ja Kannenkuuraaja Kirveli. Lisäksi Nukkekodin historiasta löytyy Herkules Kukko, joka on 1940-luvulla tullut Sortavalasta evakkona asumaan Nukkekodille, kun huvila oli asumiskäytössä. Hänkin sai nyt oman laulunsa. Lisäksi myöhemmin syntyi hahmo Laivakokki Kumina, jolle tehtiin myös oma laulu, mutta Kumina ei ollut mukana videojoulukalenterissa. Tässä yhteydessä kuitenkin myös hahmon esittely.

Hahmot

Joidenkin hahmojen kirjoitusasua muutettiin kirjaprojektin myötä toimivammaksi ja loogisemmaksi. Täti-Eulaalia muutettiin Täti Eulaaliaksi, jolloin sen riimitys toimii paremmin muihin sanoihin ja laulettavammaksi. Trubaduuri Tim-Jami puolestaan korvattiin Timjami-muodolla. Hahmojen kuvaukset on poimittu, ja nyt hieman muokattu uutta kirjoitusasua vastaavaksi, Nukkekotikoti – Joonas Auringon huvila kotisivuilta, jonne olen ne luonut vuonna 2021 (Nukkekotikoti – Joonas Auringon Huvila.)

Merirosvokapteeni Joonas Aurinko

Mahtava merten kulkija Joonas Aurinko on valloittava ja hieman hupsu, mutta rohkea miekkailija. Suurinta hupia hänelle kuitenkin on kalastus! Joonas on kiertänyt maailman meriä ja kohdannut paljon hienoja ihmisiä, eläimiä ja olentoja. Hän keräilee maailman lauluja ja loruja vihkoonsa ja muistelee seikkailujaan kesähuvilallaan Nukkekodilla. Hii-o-hoi!

Merirosvoprinsessa Persilja

Räyh! Persilja pitää merimiehet kurissa helmat liehuen. Hän osallistuu hurjimpiin seikkailuihin ja tekee yhdessä Joonaksen kanssa uusia reittisuunnitelmia. Persilja on kovan ulkokuorensa alla herkkä esteetikko ja keräilee kaikkea kaunista ja kiiltävää. Hän hoivaa lempeästi merirosvojen kolhuja pajaiten ja puhaltaen – kaikki paha mieli katoaa saman tien!

Herkules kukko

Herkuleksen herätys aamun sarastaessa herättää lähirantojen asukkaat monen meripeninkulman säteellä. Ilman Herkulesta laivan miehistökin nukkuisi joka aamu pommiin! Noita Kannonnokka on keittänyt Herkulekselle oman äänenavausjuoman, joten herätykset hoituvat hieman väsyneempinkin aamuina.

Täti Eulaalia

Ilman Täti-Eulaalia alavalla vallitsisi täysi kaaos. Hän rauhoittaa kaikki iltaisin kauniilla saduillaan, virkkaa peittoja ja paitoja meren kylmiltä tuuilta suojaamaan ja puhaltaa pienetkin haaverit merten tuuliin. Täti-Eulaalia on laivan Sydän ja Sielu – Aivot ja Järki.

Noita Kannonnokka

Noita Kannonnokka on liittynyt laivan miehistöön 1940-luvulla, kun Joonas seilasi laivallaan Pieksänjärvellä. Kannonnokka huolehtii laivan miehistölle erilaiset rohdot, varsinkin kovan merenkäynnin aikaan hyvinvointilääkkeet ovat suosittuja. Hän keräilee uusia ja ihmeellisiä tarvikkeita maailmalta ja kuulee kollegoiden näkemyksiä uusimmista taikajuomavirtauksista. Erityisen huomioitavaa on, että noituudesta huolimatta Kannonnokka on vallan kiltti noita. Suosikkiyrtejä ja aineksia hänelle ovat nokkonen, pippuri sekä taikajauhe, jonka sisältöä hän ei ole suostunut paljastamaan.

Trubaduuri Timjami

Timjamilla on valtava maailmalta kerätty soitinkokoelma. Yleensä hän säestää laulunsa kitaralla tai ukulelella, Suomessa kulkiessa myös kanteleella. Timjamin repertuaarista löytyy niin herkkiä balladeja kuin railakkaita merimiestanssejakin. Hänet löytää yleensä laivan yläkannelta tapailemasta uusia melodioita ja muistelemasta taakse jääneitä satamia.

Laivakissa Korianteri

Laivan oma helliteltävä karvapallero. Yleensä Korianteri nukkuu päivät ja syö Joonaksen kalastamia antimia aina valveilla ollessaan. Korianteri viihtyy miehistön sylissä, mutta välillä se piiloutuu laivan pimeään ruumaan tarinoimaan laivarottien kanssa. Nukkekodilla Korianterilla on oma vinttikomeronsa, jossa se tykkää lekotella kesäpäivät. Komeroonsa se kutsuu välillä kyläilemään muita eläinkavereita ja hassuttelemaan vääristävillä peileillä.

Kannenkuuraaja Kirveli

Kirveli kuuraa ja puunaa kuraiset kannet ja tahmaiset kaiteet. Hän suorastaan tanssii luudan ja rievun kera laulellen merimiesvalsseja. Pieninkään murunen tai tahra ei jää Kirveliltä huomaamatta. Ja

vaikka hän kuinka yrittää opettaa kanssakulkijoita siisteyteen, eivät nämä opi – ja eihän se toisaalta Kirveliä harmita, onpahan siivoamista!

Laivakokki Kumina

Kumina kolistelee keittiössään – padat ja pannut saavat kyytiä, kun hän loihtii uskomattoman maistuvia herkkuja niin meren antimista kuin mantereelta hankituista eksoottisista hedelmistä ja muista aineksista. Kuminan oma suosikkimauste on tietenkin kumina, ja sen ovat muutkin huomanneet – sitä löytyy lähes jokaisesta ruoasta ja leivonnaisesta!

4.2 Hahmot saavat lorunsa ja laulunsa

Teimme yhdessä Pieksämäen kaupungin kulttuuritoimen, Kallion ja Perkiön kanssa sopimuksen kahdeksasta laulusta, jotka Kallio ensin toukokuun 2018 loppuun mennessä kirjoitti ja Perkiö elokuun 2018 loppuun mennessä sävelsi. Elokuussa kävimme työryhmän kanssa laulut läpi Perkiön kotona Nurmijärvellä, jotta oivalsin niistä sen idean, jonka Perkiö oli sävellyksissään halunnut luoda. Lokakuussa 2018 äänitimme laulut oman koulukuoron (Kontioapuiston koulun kuoro) kanssa Pieksämäellä Kontioapuiston koulun kirjaston lukunurkkauksessa. Pianistina toimi muusikko, musiikkipedagogi, ystävänä Marianne Oivo. Äänittäjänä ja kuvaajana toimi Pieksämäen seutuopiston Mediapaja opettajansa Timo Naukkarisen johdolla, joka editoi videot ja toimitti edelleen muun videojoulukalenterin editoijalle, Kulttuurikeskus Poleenin tekniikan Ville Huuposelle. Videojoulukalenterin muiden luokkujen tekijäksi oli tilattu Ragnar Luur, joka käsikirjoitti ja ohjasi Joonas Auringon seikkailuja pitkin Pieksämäkeä, esittäen itse myös Joonas Auringon hahmoa. Luur valikoitui tekijäksi hänen sekä näyttelijän ja ohjaajan taustansa myötä, että henkilökohtaisesta kiinnostuksestaan Nukkekotia kohtaan. Joonas Auringon puvusti Kulttuurikeskus Poleenin teatterin puvustaja Susanna Pohjolainen. Tekniikan vastaava Teemu Nykäsen kanssa kävimme äänittämässä videojoulukalenterin tunnusmusiikin, jonka Soili Perkiö sävelsi. Videojoulukalenteri toimi myös Pieksämäen matkailukohteiden esittelijänä, ja on edelleen katsottavissa YouTubessa PoleeniLive-sivustolla.

Alusta alkaen itselläni oli visio, että laulut jossain vaiheessa levytetään ja nuotinnetaan lapsiperheiden ja varhaiskasvatuksen käyttöön. Samalla ne ovat markkinointituotteita matkailu- ja kulttuurikohteeseen Nukkekoti – Joonas Auringon Huvilalle. Huvila on Pieksämäen kaupungin omistuksessa ja kaupungin kulttuuritoimen toimialaan kuuluva kohde. Siksi oli luontevaa, että videojoulukalenteriprojektin valmistamisesta vastasivat kulttuuritoimen osaavat työntekijät oman työaikansa puitteissa. Ainoastaan Ragnar Luurin työpanos ostettiin Nukkekodin vuositöihin varatun budjetin puitteissa.

4.3 Lisää yhteistyötä

Kun videojoulukalenteriprojekti oli ohi, tilasi Pieksämäen kaupungin kulttuuritoimi Liisa Kalliolta keväällä 2019 Joonas Auringon kuvan, jota olemme käyttäneet virallisena graafisena ilmeenä markkinoinnissa ja Nukkekodin työntekijöiden työvaatteissa (kuva 2). Kuvasta tehtiin tuolloin myös värityskuva. Kallio oli mukana remontin jälkeisissä avajaisissa toukokuussa 2019 livekuvittamassa laulua,

joita esitimme Kontiupuiston koulun kuoron kanssa. Lisäksi Kalliolta tilattiin kaksi uutta värityskuvaa, toisessa Herkules Kukko ja toisessa Nukkekotihuvila.

KUVA 2. Liisa Kallion piirtämä Joonas Aurinko (Nukkekotihuvila – Joonas Auringon Huvila, 2023)

Jo tässä vaiheessa laitoin useille pienemmille kustannusyhtiöille kyselyä mahdollisesta yhteistyöstä kirjan suhteen, mutta kukaan heistä ei ollut kiinnostunut.

4.4 Kirjaprojekti saa tuulta purjeisiin

Alkuvuodesta 2020 olin yhteydessä Lastenmusiikki-orkesteri Loiskikseen ja pyysin heitä mukaan yhteistyöhön. Tuosta alkoikin koko projektin järjestelmällinen suunnittelu edetä ja kirjahaaveet konkretisoitumaan. Loiskis valikoitui yhteistyökumppaniksi sijaintinsa (Jyväskylä) ja tuttujen muusikoiden

myötä. Olen itse asunut Jyväskylässä pitkään ja ensin opiskeluni ja sitten työni kautta tutustunut Loiskiksen muusikoihin. Yhteistyö heidän kanssaan oli luonteva valinta.

Talvella 2020 tilasin Pieksämäen kaupungin kulttuuritoimen puolesta kaksi laulua lisää Kallio – Perkiö –kaksikolta, ”Laivakokki Kumina” ja ”Merellä” (myöhemmin jälkimmäisen nimi muutettiin muotoon ”Aalloilla alla auringon”). Ajatuksena oli tuolloin, että mahdollista levyä ja nuottikirjaa ajatellen on järkevämpää olla 10 laulua, jolloin paketista tulee täyteläisempi. Lisäksi ”Aalloilla alla auringon”-laulu on teeman kokoava yleislaulu.

Joonas Auringon hahmoa tuotteistettiin lisää ennen Nukkekodin kesäkauden 2020 alkua ja teetimme lasten kokoisia t-paitoja myyntiin, lanseerasimme paikallisen MahlaForest -juomanvalmistajan kanssa Joonas Auringon merirosvojuoman sekä teetimme Nukkekodille Lindströmillä maton, jonka graafisesta ilmeestä vastasi Liisa Kallio.

Nukkekodin pihapiiriin rakennettiin kesän 2020 aikana liikennepuisto, jonka avajaisia vietettiin 8. elokuuta. Esiintymässä oli Loiskis yhdessä Perkiön ja minun kanssani. Lisäksi Kallio livepiirsi konsertin laulut. Mukana oli kaikki kahdeksan (8) ensimmäistä laulua, jotka Loiskis sovitti. Tämä oli ensimmäinen virallinen Loiskis-yhteistyökonsertti, jolloin koko tekijäryhmä oli paikalla.

Koko vuoden 2020 fokuksena oli omassa mielessäni kirjan kokoaminen. Laitoin itselleni ylös asioita, joita halusin kirjassa olevan. Suunnitelmissani välkkyi nuottien ja kuvionuottien lisäksi naamarit, ompelukuvat, erilaiset tehtävät, sanasokkelot, ristikot, varjoteatterihahmot ja paljon muuta. Näitä edellä mainittuja ei kirjaan päätynyt, vaan totesimme niiden olevan sellaista materiaalia, jota voi myöhemmin tehdä joko myyntimateriaaliksi tai lisätä Nukkekodin kotisivuille kotona tulostettavaksi. Yhtenä ehdottomana lisänä halusin koko ajan mukaan kuvionuotit. Ne ovat Kaarlo Uusitalon kehittämä menetelmä (Resonaari) alun perin erityisoppilaiden käyttöön, mutta nykyisin niitä käytetään niin koulun musiikinopetuksessa kuin muuallakin, missä perinteinen nuotinluku ei ole välttämättömyys, vaan halu saada kaikki soittamaan ja oppimaan on pääasia.

4.5 Kuka tekee ja mitä?

Alusta alkaen oli selvää, että Liisa Kallio on runojen kirjoittaja ja Soili Perkiö runojen säveltäjä. Olivathan he jo tehneet ennen varsinaisen kirjaprojektin alkua tilatut laulut videojoulukalenteria varten. Oma roolini oli ideoida heidän kanssaan leikkejä ja muuta kirjan sisältöä sekä toimia osaltani yhteyshenkilönä Loiskiksen ja koko työryhmän kanssa. Lisäksi omaan rooliini kuuluivat apurahahaut ja maksuliikenteestä huolehtiminen sekä yhteyshenkilönä toimiminen nuotinkirjoittajan ja tukiviittomien tekijän kanssa. Olen myös ollut matkanvarrella yhteydessä yhteistyön merkeissä Marttoihin ja Taija-Taikaan kysyäkseeni heiltä lupaa heidän materiaaliensa käyttöön. Liisa Kallio teki runojen lisäksi kirjan kuvituksen, taiton ja on yhteydessä kustannustoimittajaan. Hänen työnkuvansa oli siis todella laaja ja sen vuoksi kustannussopimuksessakin tämä on huomioitu ja hänelle kirjattu suurin prosenttiosuus tuotoista. Työtään hän teki pääosin omalla taiteilija-apurahallaan, lisänä oman apurahamme osuus. Soili Perkiö on säveltämisen lisäksi varsinainen ideanikkari leikkien osalta. Hän on matkustanut pal-

jon maailmalla ja hänen "takataskuunsa" on kertynyt valtava määrä hauskoja pieniä ja suuria leikkejä, jotka sopivat tähänkin materiaaliin hienosti. Monitaitteellisuus ja lasten luovuuteen kannustaminen on huomioitu ja olemme testanneet itse kaikki kirjassa ohjeistetut leikit ja muut ohjeet.

5 TOTEUTUSVAIHE

5.1 Apurahat ja projekti lähtee lentoon!

Tammikuussa 2021 haimme työryhmänä Kallio – Perkiö – Säpyskä-Hietala apurahaa Etelä-Savon maakuntarahastolta (liite 1) nuotti- ja työkirjan koostamiseen sekä laulujen äänittämiseksi. Tässä vaiheessa kirjan ja projektin nimi oli Joonas Auringon laulut, mutta prosessin aikana se muutettiin muotoon Vallattoman laivan laulut, joka kuvastaa enemmän koko laivan väkeä eikä profiloitu ainoastaan Joonas Aurinkoon. Keväällä saimmekin iloisen postin (liite 2), kun päätöksen mukaan saimme 20 000 € tähän kauan haaveilemaamme ja kypsyneeseen projektiimme. Järjestimme toukokuussa ZOOM-tapaamisen, johon kutsuimme varhaisiän musiikinopettajia, lastentarhanopettajia, musiikinopettajia ja muita kollegoja ympäri Suomen. Esittelimme materiaalia ja kerroimme uutisen apurahasta. Kokonaisuus sai innostuneen vastaanoton, onhan Kallio – Perkiö –kaksikko jo tunnettu aiemmista yhteisistä projekteistaan lastenmusiikin alalla. Keväällä saimme lisäksi tiedon, että OKKA-säätiö myöntää meille 1000€ apurahan tukiviittomien ja nuotinnoksen tekemiseen. Pystyimme siis senkin turvin jatkamaan hyvin alkanutta monipuolisen materiaalipaketin tekemistä.

Samoihin aikoihin syntyi myös idea yhdestä lisälaulusta, jossa kerrottaisiin lyhyesti kaikista hahmoista. Liisa Kallio runoili Matkakumppanit-laulun tekstin, jonka Soili Perkiö sitten sävelsi ja pienin sanamuokkauksin teki siitä demoversion Loiskikselle lähetettäväksi. Lopulta laulun nimeksi muutettiin Vallattoman laivan väki. Laulu on kirjassa ja levyssä ensimmäisenä ja siinä esitellään kaikki materiaalissa esiintyvät hahmot.

5.2 Projekti etenee

Laivakokki Kumina –laulu päätettiin lähettää Salon lastenlaulukilpailuun kesän 2021 alkuun. Loiskis äänitti laulun ja olimme finaalissa esiintymässä. (Kuva 3.) Levytys pääsi myös kilpailun finalisteista kootulle äänitteelle. Voittoa ei kilpailusta tullut, mutta saimme näkyvyyttä ja materiaalimme herätti kiinnostusta.

KUVA 3. Soili Perkiö, Pekka Nättinen, Marianne Oivo, Tomi Nurmi, Pia Säpyskä-Hietala Salossa (Säpyskä-Hietalan kotialbumi)

Tästä saimme uutta tuulta purjeisiimme ja lähetimme eräälle kustannusyhtiölle esittelyn kokonaisuudesta (kuva 4). Pidimmekin palaverin, jonka jälkeen jouduimme odottelemaan heidän kieltävää vastaustaan puoli vuotta. Tämä toki turhautti varsinkin, kun palaveri kesällä oli heidän kanssaan positiivinen ja jäimme odottelemaan pikaista myöntävää vastausta.

KUVA 4. PowerPoint kuvakaappaus kirjan esittelystä (Säpyskä-Hietala, 2022)

Tiedon jälkeen sulattelimme pettymystämme hetken ja huhtikuussa 2022 Liisa Kallio laittoi materiaalia kustannusyhtiö WSOY:lle. Tuossa vaiheessa kirjasta oli jo valmiina Laivakokki Kuminan kaksi aukeamallista sekä levytetty versio edellisen kesän kilpailua varten. (Kuvat 5 ja 6.) Jo toukokuussa saimme sopimusluonnoksen allekirjoitettavaksi – unelma oli täyttynyt! Julkaisuaikajankohdaksi päätettiin toukokuu 2023. Alkoi todellinen työnteko, mutta ideoista ei ollut pulaa missään vaiheessa. Heti sopimuksen synnyttyä pidimme työryhmän kanssa ZOOM-palaverin, jossa suunnittelimme aikataulua ja tapaamisiamme.

KUVA 5. Laivakokki Kuminan pääaukeama (Kallio, Perkiö & Säpyskä, 2023)

LAIVAKOKKI KUMINA

Laivakokki Kuminan kokkausliikkeitä

pillkoo, paistaa, paneroi

suolaa, säilöö, siipaloi.

lohkoo, leipoo, lusikoi,

vispaa, vaivaa, viipaloi.

Kilikali kilikali kattila, pum pam pum pam pannu, pata pata pata pata. (ILMARUMMUTUSTA)

Ding! Mehukannu.

Luuluu lusikka,

haahaa haahaa haarukka,

sihisihisi sihivii.

Ding! Mehukannu.

Tuoksupurkit

Haittele maustepurkkeja silmät kiinni. Turnistatko tuokuset?

Tiesitkö että?

Mistä tunnistat onko kananmuna keitetty vai raakaa?

Ota kaksi kananmuna, ja keitä niistä toinen. Pyörästä päädyttää vaaronperään humpunkin muna kuin hyrrää. Keitetty muna pyörä, raako ei pyörä.

Mukimunakohokas

Riko mukin raaka kananmuna. Sekoita keitunnen rikki haarakalla. Voit lisätä sekaan ruokalusikallisen vettä tai maitoa.

Laita muki mikroon ja kuumenna sitä täydellä teholla minuutti. Seuraa mitä hämmästyttävää tapahtuu...

Ota muki mikrosta varovasti, sillä se on kuumaa.

Nyt annos on valmis. Voit koristaa sen vaikkapa persiljasipulla tai siilillä. Jos haluat mausteisemman ruuan, ripottele mukiin pippuria, tai vaikka kuminaa.

Soittolusikat

Tarvitset kaksi kertakäyttölusikkaa, A4-kokoisen paperitarkin sekä maalarinteippiä.

Taita paperi pitkittäin kahta keskeltä, ja vielä kahtia. Pyörästä syntynyt soiro rullaksi.

Laita lusikat vierekkäin niin, että niiden kavat ovat vastakkain. Laita paperilla lusikoiden varsien väliin, ja teippaa nippu yhteen.

Soitin on valmis. Koputtele sitä kämmeneen tai polveen ja keksi omia rytmejä.

KUMINAN HERNEHUMMUS

3 TL DL VETTÄ
1/4 DL HERNEHUHETTA
1 VALKOSIPULINRYNSÄ
5 TL SUOLAA
2 RKL OLIVIJÖLJYÄ
1 RKL SITRUUNAMEHUA
1/4 TL HUUSKATTUA KUMINAA

KIEHÄUTÄ VESI.

LISÄÄ JOURKROON HERNEHUHTE JA HIEKONNETTU VALKOSIPULINRYNSÄ, HUUMENNA RIEHUVAKSI.

LAITA KANSI PÄÄLLE JA ANNA HAUTUA MATALALLA LÄMMÖLLÄ NOIN PUOLI TUNTIA. SEROITA VÄLILLÄ.

LISÄÄ SUOLA, ÖLJY JA MAUSTEET. JOS HALUAT HUMMUREESTA TASAISEMMAN, SOSEUTA SAUVASEROTTI IMELLA.

TARJOJA LEVITE NUOHEENLÄMPÖISENÄ HYVÄN LEIVÄN PAKASSA TAI UUMIFE- RINOIDEN TAI PASTAN KANSSA.

Ohje: Marjaana

KUVA 6. Laivakokki Kuminan tehtäväaukeama (Kallio, Perkiö & Säpyskä, 2023)

5.3 Kokonaisuuden rakentaminen alkaa

Aloimme pitämään aktiivisesti ZOOM-palavereja ja päätimme kesällä tavata muutaman päivän seminaarissa, jossa saimme kokonaisuuden rakennettua pääpiirteittäin. Leikki- ja nuottikirja on monipuolinen materiaalipaketti, johon on leikkien ja askartelujen lisäksi koottu runsaasti faktatietoa ja muun muassa reseptejä liittyen eri hahmoihin. Eri yrteihin, joita hahmojen nimissä on, liittyen selasimme reseptejä ja Marttojen sivulta löytyi runsaasti soveltuvia. Pyysimme näiden julkaisuun lupaa ja he olivat mielellään mukana tässä projektissa. Etsimme myös kestäväää reseptiä saippukupliin ja se löytyi TaijaTaikan kotisivuilta. Hän oli myös mielellään mainittuna mukana kirjassamme. Tukiviittomakuvat olivat yksi osa alkuperäistä ajatustani ja niitä varten viittomakielentulkki, kommunikaatio-opettaja Emmi Lemmetty-Garcialta tilattiin viittomakuvia. Jokaiseen lauluun on yksi kuva, joka kertoo laulun nimen/aihepiirin. Lisäksi yhdestä kokonaisesta laulusta, "Aalloilla alla auringon", on viittomakuvat (kuva 7).

KUVA 7. Viittomakuvat Aalloilla alla auringon -laulusta (Kallio, Perkiö & Säpyskä, 2023)

Perusnuottikuvan lisäksi materiaalin liitteeksi tulee Kuvionuotit kaikista lauluista (kuvat 8 ja 9). Päädyimme kustantajan kanssa tekemään kuvionuoteista erillisen vihon, jotta se on helpommin käytettävissä. Olen itse kirjoittanut kuvionuotit Kaarlo Uusitalon avustuksella. Perusnuottikuvan kirjoittajaksi saimme musiikinopiskelija Veeti Hietalan, jonka kanssa Soili Perkiö kävi palaverissa huolellisesti läpi painettuun nuottiin tulevat asiat. Myös Loiskiksen muusikot kävivät nuottikuvat läpi, jotta äänitteen melodiat vastaavat nuottikuvaa. Sovituksellisesti nuottikuvat, sekä perus- että kuvionuotti, ovat yksinkertaistettuja, kun taas Loiskiksen sovituksissa on enemmän monipuolisuutta ja sävyjä. Levy ei suoranaisesti kuulu kirjaan, vaan on Loiskiksen omaa tuotantoa, mutta on saman niminen ja samanlainen ulkoasultaan. Luonnollisesti kirjan tiedoissa lukee, että lauluista löytyy levy ja vastaavasti lelyn tiedoissa kerrotaan samannimisestä leikki- ja nuottikirjasta.

Herkules-kukko

Säv. Soili Perkiö
San. Liisa Kallio

D Em7 A7

1. Her - ku - les - ku - kol - la tär - ke - ä on teh - tä - vä

Em7 A7 Em7 A7 Em7 A7 D

he - rä - tel - lä lai - vas - sa vä - ki aa - mu - vii - del - tä.

D Em7 A7

Kuk - ko kun aa - vis - taa, et - tä koh - ta val - ke - nee, -

Em7 A7 Em7 A7 Em7 A7 D

kau - lan - sa se o - jen - taa_ ja ko - me - as - ti kie - kai - see:

D Dm7 D6 D D#0 Em7 A7

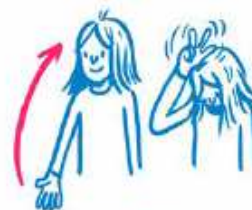
Kuk - ko kie - kuu, kuk - ko kie - kuu, kie - kuu Her - ku - les

Em7 A7 Em7 A7 Em7 A7 D

kuk - ko kie - kuu, kuk - ko - kie - kuu, kie - kuu Her - ku - les.

2. Herkules tomera hoitaa työnsä
kunnolla: kun se alkaa kiekua
herätään myös rannassa.

Kukko kiekuu, kukko kiekuu,
kiekuu Herkules.
Kukko kiekuu, kukko kiekuu,
kiekuu Herkules.

Kukko

Herkules-kukko

Säv. Soili Perkiö
San. Liisa Kallio

Her - ku - les	ku - kol - la,	tär - ke - ä on	teh - tä - vä

he - rä - tel - lä	lai - vas - sa	vä - ki aa - mu-	vii - del - tä.

Kuk - ko kun	aa - vis - taa,	et - tä koh - ta	val - ke - nee,

kau - lan - sa se	o - jen - taa ja	ko - me - as - ti	kie - kai - see.

Kukko kie - kuu,	kukko kie - kuu,	kie - kuu	Her - ku - les

kukko kie - kuu,	kukko kie - kuu,	kie - kuu	Her - ku - les.

2. Herkules tomera hoitaa työnsä kunnolla:
kun se alkaa kiekua herätään myös rannassa.

Kukko kiekuu...

KUVA 9. Kuvionuotti Herkules Kukko -laulusta (Kallio, Perkiö & Säpyskä, 2023)

Heinäkuun 2022 kolmipäiväinen työseminaari Perkiön mökillä Merimaskussa oli erittäin tuottelias. Meri-ilmastossa ideoimme aamusta iltaan, välillä hakien veneajelulta uusia ajatuksia (kuva 10). Saimmekin tuon aikataulun puitteissa miltei kaikkiin lauluihin runsaasti leikki- ja peli-ideoita. Testailimme askarteluohjeita käytännössä ja valokuvasimme niitä, jotta Kalliolla on helpompi kuvittaa ne (kuva 11).

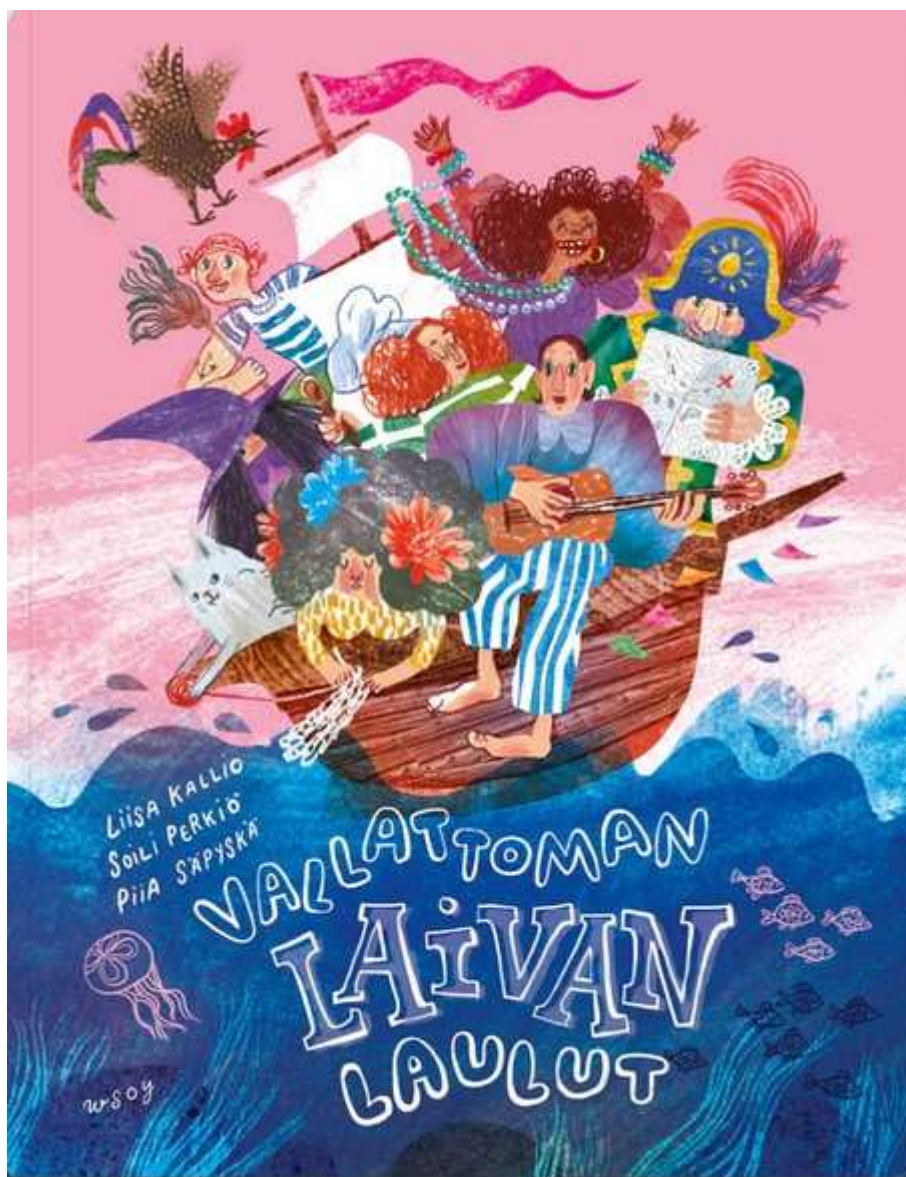

KUVA 10. Veneajelulla Merimaskussa (Säpyskä-Hietalan kotialbumi)

KUVA 11. Askartelujen testausta Merimaskussa (Säpyskä-Hietalan kotialbumi)

Markkinoinnin vuoksi kansikuvan piti olla valmis elokuussa 2022 (kuva 12). Liisa Kallio työsti sen ensimmäisenä ja lokakuussa se oli jo ennakkomarkkinoinnissa nettikaupoissa (kuva 13). Näin ensiker-
 talaisena kirjantekijänä tunne oli huikea! Nähdä kirja konkreettisesti myynnissä, vaikkakin vielä ne-
 tissä. Tunsin epäuskoa ja onnellisuutta yhtä aikaa. Kirjasta tulee kovakantinen ja sidottu, kooltaan
 215x280cm

KUVA 12. Kansikuva valmiina (Kallio, Perkiö & Säpyskä, 2023)

Uutuus

Liisa Kallio, Soili Perkiö, Piia Säpyskä

Vallattoman laivan laulut

Kotimainen lasten- ja nuorten kirjallisuus • 3+

24,90 €

Toimitukset alkavat 11.5.2023

Kovakantinen

Ennakkotilaa

Astu laululaivan matkaan!

Laistenmusiikin konkareiden tekemä laulukirja on lastattu täyteen musiikin iloa ja hyvää tuulta. Mukana 11 laulun sanat ja nuotit sekä rutkasti leikki- ja puuhaideoita.

Vallattoman laivan miehistöön kuuluu kaikenlaista väkeä laivakokki Kuminasta merirosvo-prinsessaan ja Herkules-kukkoon. Jokainen heistä saa oman riemukkaan laulunsa: *Kun samassa veneessä seilaan, jokainen on tärkeä. Kompassin lisäksi tarvitaan sydäntä ja jär-*

KUVA 13. Kirja ennakkomarkkinoinnissa lokakuussa 2022 (kuvakaappaus 2022)

Edellä mainittujen palaverien lisäksi on pidetty lukemattomat ZOOM-palaverit ja viestitely whatsappissa sekä sähköpostissa (kuva 14). Myös Loiskiksen kanssa on pidetty useita ZOOM-palavereja ja käyty viestinvaihtoa. Kuvionuotteihin ja niiden käyttöluoan liittyvissä asioissa on oltu yhteydessä Musiikkikeskus Resonaariin. Lisäksi itse kävin nuotintamassa kuvionuotit Resonaarin ohjelmalla saaden valtavasti apua kuvionuottien keksijältä, Kaarlo Uusitalolta ja kollegaltaan Markku Kaikkoselta.

KUVA 14. Kuvakaappaus ZOOM-palaverista talvella 2022 (Säpyskä-Hietalan kotialbumi)

5.3.1 Yhteistyö Loiskiksen kanssa

Olin pohtinut ennen apurahahakemusta, miten äänite olisi paras tehdä, jotta siitä tulisi laadukas ja se olisi balanssissa kirjan laadun kanssa. Tein tarjouspyynnön yhdelle laadukasta materiaalia tehneelle muusikko-tuottajalle, mutta koska apurahasta ei ollut silloin tietoa, jouduin jättämään sen aikataulullisesti pois tästä projektista. Muistan hetken ja paikan, kun oivalsin, että kysyn Loiskista mukaan. Olin kävelemässä töihin ja prosessoin asioita. Loiskiksen muusikko Marianne Oivo oli ollut mukana syksyllä 2018 pianistina äänittämässä Joonas Auringon joulukalenterin videoita. Sitten pohdin, että koska Loiskiksen kotipaikka on Jyväskylässä, se olisi sopivan matkan päässä yhteistyön kannalta. Näiden ajatusten myötä laitoin viestiä 7. tammikuuta 2020 Oivolle, johon hän vastasikin jo samana iltana ja asia lähti etenemään vauhdilla. 9. tammikuuta 2020 sovimme yhteisessä sähköpostissa Loiskiksen kanssa ensimmäisestä suunnittelupalaverista 22. tammikuuta 2020. Tuolloin kaikki rahoituskuviot olivat vielä hyvin epävarmoja, mutta nyt meillä oli kokonainen paketti, jota lähdimme markkinoimaan kustantajille.

Keväällä 2020 Loiskis haki omaa apurahaa laulujen sovitusten tekoon ja saikin 1000 €. Sen turvin he pääsivät aloittamaan projektin sovitukset, olihan ensimmäinen keikka jo tiedossa elokuussa 2020 Pieksämäellä liikennepuiston avajaisissa.

Mutkia matkaan toi se, että jossain vaiheessa ajatuksemme seikkailivat eri tavoin, ja havaitsimme, että kirja ja musiikki ovat käytännössä kuitenkin eri paketteja, vaikka yhteen liittyvätkin. Kirjan kustannussopimuksessa puhutaan ainoastaan kirjasta, ei levystä. Tämä toi hetkellisen epätietoisuuden, miten levyn painatus ja markkinointi toteutetaan. Apurahasta oli kuitenkin maksettu Loiskikselle jo äänityksiin ja masterointeihin. Asioilla on tapana järjestyä, niin tässäkin tapauksessa. Kallio lupasi

kuvittaa ja taittaa levyn kannen omalla taiteilija-apurahallaan hyödyntäen samoja kuvia, joita kirjaan on valmistunut. Loiskiksen kanssa keskusteltiin painosmääristä ja julkaisutavoista, koska levy tulee olemaan heidän omaa tuotantoaan. Sovittiin, että kirjaan tulee maininta levyistä ja sen hankintamahdollisuudesta ja levyyn tulee maininta kirjasta. Näin molemmat materiaalit tukevat toisiaan. Julkaisu on yhtä aikaa, toukokuussa 2023 Pieksämäellä, jolloin järjestetään julkaisukonsertti. Lavalla Loiskiksen kanssa olemme myös minä ja Perkiö. Kallio ei valitettavasti työmatkansa vuoksi pääse osallistumaan julkaisutilaisuuteen.

Äänitysprosessin aikana Perkiö ja minä saimme erilaisia versioita kuultaviksi, joita sitten kommentoimme ja kerroimme toiveitamme. Varsinaisen miksausvaiheen aikana Perkiö on ollut asiantuntijana säveltäjän roolissa kuuntelemassa ja esittämässä lisää ideoita ja toiveita. Äänitysprosessi oli vielä kesken, kun kirja lähtee painoon. Aikataulullisesti meidän työryhmällämme oli toive, että olisimme saaneet kuunnella enemmän lauluja jo kirjaa työstäessä viime vuonna, mutta Loiskiksen omat aikataulut eivät antaneet mahdollisuutta äänitteiden tekemiseen vielä silloin. Tämä oli harmi, sillä äänitteet vaikuttivat myös nuotinkirjoitukseen. Nyt nuottikuvaan saattaa jäädä joitakin eroja äänitteeseen verrattuna. Toki sovitukset ovat muutenkin erilaisia ja monipolvisempia kuin nuottikuva, joka on tehty niin perusnuoteissa kuin kuvionuoteissakin mahdollisimman yksinkertaiseksi soittaa.

5.3.2 Loppurutistus

Vuoden 2022 loppuun mennessä Kallio sai tehtyä suurimman osan kuvituksista ja taitosta. Loppuunsaattaminen jäi tammi-maaliskuulle, jolloin materiaali käytiin läpi suurennuslasin kanssa ja pyrittiin korjaamaan mahdolliset virheet ja epäselvyydet. Suurella todennäköisyydellä jokin virhe kirjaan jää, se on miltei laki, että kaikkea ei huomaa, vaikka kuinka tarkkaan yrittää katsoa. Maaliskuun 2023 puolivälissä kirjan on oltava valmis kustannustoimittajaa varten ja julkaisukonsertti järjestetään 13.5.2023 Pieksämäellä (kuva 15).

LA 13.5. KLO 15
**LASTENKONSERTTI: VALLATTOMAN
 LAIVAN LAULUT**
 Kirjan ja musiikin julkaisukonsertti
 Kun samassa veneessä seilataan, on jokainen
 tärkeä. Kompassin lisäksi tarvitaan sydäntä ja
 järkeä. Liisa Kallion ja Soili Perkiön lumoavat
 laulut esittää Lastenmusiikkiorkesteri Loiskis.
 Kesto 1 h, ei väliaikaa
 Liput 12,50 €, perhelippu 40 €
 Järj. Loiskis ry ja kulttuurikeskus Poleeni

KUVA 15. konserttimainos Poleenin Frami-esitteestä (Frami, 2023)

Kalliolta tuli maaliskuun puolen välin tienoilla vielä sähköpostipyyntö Perkiölle ja minulle, josko voisimme muotoilla kirjan takakannen tekstin (kuva 16). Sen muotoilu oli hauskaa tässä vaiheessa, kun kaikki on suurin piirtein valmista. Kirjoittaessa näin jo valmiin kirjan edessäni ja kuvittelin lukevani tekstiä siitä. Tuntuu, että loppusuora hämmöttää tässä pitkän matkan juoksussa. Lopulta Perkiö muokkasi ehdottamaani tekstiä ja pöimä myös kirjan verkossa olevasta esittelystä joitakin ajatuksia.

**VALLATTOMAN LAIVAN LAULUT
ON LASTENMUSIIKIN KONKAREIDEN TEKEMÄ
LAULUKIRJA, JOKA ON LASTATTU TÄYTEEN
MUSIIKIN ILOA JA HYVÄÄ TUULTA.**

Liisa Kallion runot ja kuvat, Soili Perkiön melodiat ja työryhmän kokoama paketti antavat mielikuvitukselle tuulta purjeisiin. Vallattoman laivan laulut sopii lahjaksi lapsiperheelle, materiaaliksi musiikinopetukseen ja vinkiksi varhaiskasvatukseen.

Kirjassa on yhdentoista laulun sanat ja nuotit, sekä ideoita musiikki- ja liikuntaleikkeihin, inspiraatiota kuvalliseen ilmaisuun ja askarteluun, tietoiskuja ja monenlaista mukavaa puuhaa.

Tavallisten nuottien lisäksi kirjassa on mukana kuvionuotit, joiden avulla on helppo oppia soittamaan lauluja.

VALLATTOMAN LAIVAN LAULUT

löytyvät Lastenmusiikkiorkesteri Loiskiksen tekemänä äänitteenä samannimiseltä CD-levyltä sekä suoratoistopalveluista.

Liisa Kallio on palkattu lavastaja, kirjailija ja graafinen suunnittelija.

Soili Perkiö on Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen lehtori, säveltäjä ja esittävä taiteilija.

Piia Säpyskä on musiikkipedagogi sekä lastenkulttuurikoordinaattori.

ISBN 978-951-4

KUVA 16: Kirjan takakansi. Tyhjään kohtaan tulee viivakoodi, joka lisätään painotalossa. (Kallio, Perkiö & Säpyskä, 2023)

5.4 Liisa Kallion ja Soili Perkiön Näkökulmia kirja-projektin toteuttamiseen

Sekä Kallio että Perkiö ovat molemmat luoneet useita kirjoja. Kallio on luonut Pikku Papu –sarjaa kuvakirjoina sekä muita valloittavia kuvakirjoja (Kallio Liisa). Soili Perkiö on 1980-luvulta alkaen ollut kokoamassa useita musiikin oppikirjoja, kouluttanut musiikinopettajia ja muita musiikkia työssään käyttäviä sekä tehnyt yhteistyötä useiden kirjailijoiden ja kuvittajien kanssa (Perkiö Soili). Oli siis valtava hieno tilaisuus päästä näiden kahden ammattilaisen kanssa työstämään Vallattoman laivan laulut –kirjaa alusta alkaen. Kysyin molemmilta samat kysymykset (Liite 3) erikseen, koska emme valitettavasti päässeet yhtä aikaa asioita käsittelemään.

Kysyttäessä uuden projektin aloituksen haasteista tai helppoudesta (kysymys 1), Kallio toteaa aloituksen olevan ehkä hieman selvemmän kerta kerran jälkeen, kun taas Perkiö sanoo, ettei selviä säveleitä ole hänellä koskaan. Itselleni tämänkaltaisen projekti oli täysin uusi, joten ennakkoon ei ollut mitään työtapoja, joita hyödyntäisin. Olinhan asiaa paljon pohtinut ja visioinut mielessäni, joten jollain lailla kokonaisuudesta oli oma näkömykseni. Ajankäytöstä kysyttäessä Kallio kertoo sen olevan aina ongelmallista, koska projektit vievät kuitenkin enemmän aikaa kuin mitä on kuvitellut. Myös Perkiö kertoo yllätyvänsä kerta kerran jälkeen ajankäytöstä, miten paljon meneekään aikaa tarkistuksiin, tapaamisiin ja omaan työhön. Itselleni on ollut opettavaista nähdä, miten paljon erilaisia asioita on, joita pitää ottaa huomioon ja miten paljon niihin menee aikaa.

Pyysin Kalliota ja Perkiötä pohtimaan (kysymys 2), miten Vallattoman laivan laulut –projekti eroaa aiemmista projekteista, joita he ovat tehneet. Vastauksista tuli täysin erilaisia huomioita. Kallio näkee kokonaisuudessa eron aiempiin siinä, että tämä on kasvanut kuin vaivihkaa alun videojoulukalenterilaulujen tilaamisesta kokonaisen kirjan tekemiseen. Myös se, että hän on saanut olla mukana tämän projektin jokaisessa vaiheessa, on erilaista hänen aikaisempiin töihinsä verrattuna. Perkiö taas nostaa esiin sen, että tätä on käytännössä tehty suurimmaksi osaksi etätöinä, jonka hän kuitenkin toteaa toimineen hienosti myös näin. Omalta osaltani ei vertailukohtaa ollut, joten sain täysin oppipoikana osallistua materiaalin tekemiseen.

Haastavimpana (kysymys 3) Kallio toteaa ennen kaikkea olleen aikataulun tiiviiden ja materiaalin työstämisen laajuuden. Itselleni viime hetken kiire ja aikataulussa pysyminen olivat odotettavissa, koska niin usein projekteissa on. Perkiö puolestaan nostaa haastavimmaksi odotusajan kustantajan löytämiseksi, joka oli alun kieltävien vastausten vuoksi itsellenikin turhauttavaa. Perkiö mainitsee toisena haasteena ääniteyhteistyöhön liittyvät epäselvyydet, mutta toteaa, että ”kaunis kiitos lopussa kyllä seisoo”. Itselleni epäselvyydet ovat opinpaikka, miten jatkossa pitää viestiä kaikki asiat auki heti, vaikka ne itselle tuntuisivat selvältä.

Prosessin aloituksesta (kysymys 4) kysyttäessä vastaajilla oli jälleen erilaiset näkökulmat, miten he aloittavat työstämisen. Kallio lähti Vallattoman laivan laulut –projektiä työstämään käytännön näkökulmasta luoden sivumäärän, taittopohjan ja rakenteen. Minulle tämä konkretisoi kirjan kokonaisuutta ja oli hieno seurata työn etenemistä, kun se sivu sivulta täyttyi kuvista ja leikkiohjeista. Perkiö meni aloituksen suhteen pidemmälle ja muisteli aikaa, jolloin sai ensimmäiset runot Kalliolta ja alkoi niitä säveltää. Sävellystyössä hänelle on tärkeintä tunteet ja tunnelma, jotka ohjaavat työskentelyä.

Perkiön lähtökohtana lapsille musiikkia tehdessä on aina lapsen maailman mielikuvat ja lapsen intensiteetti kohdata maailmaa ja elämää. On ollut hienoa seurata Perkiön työtä lastenmusiikkipedagogin näkökulmastani.

Kysyttäessä projektin pyörimisestä mielessä arjessa (kysymys 5) molemmat haastateltavat vastasivat sen olevan mielessä hyvin paljon. Kallio kertoo tehneensä tätä työtä aamusta iltaan ja Perkiöllä on ollut "tuntosarvet viritettynä etsimiseen, keksimiseen ja ideointiin". Omalla kohdallani projekti on ollut väkisinkin mielessä, koska se kuuluu isolta osaltaan myös kulttuurituottajan työhön ja Nukke-koti – Joonas Auringon Huvilan tuottamiseen. Lisäksi se, että olen ikään kuin koko projektin äiti ja ideoija, antaa oman näkökulmansa omien ajatusten runsaaseen liikkumiseen projektin kulussa.

Pohdittaessa (kysymys 6), mitä uutta Vallattoman laivan laulut –projekti on antanut tekijöille, Kallio mainitsee yhteistyön meidän tekijöiden kesken. Se, että hän on saanut olla mukana lastenkulttuuria tekevien kanssa ideoimassa ja inspiroitunut itsekin. Lisäksi hänelle on ollut hienoa päästä kokeilemaan ja soveltamaan uutta kuvitustyyliään. Perkiö toteaa, että jokainen projekti jättää ja antaa itsen jäljen. Hänelle on ollut uutta se, että hahmot ovat olemassa konkreettisesti paikassa ja että historia on mukana tässä vahvasti. Myös se, että hahmot ovat meidän tekijöiden käsissä hioutuneet tällaiseksi kokonaisuudeksi hän näkee todella antoisana. Itselleni Nukke-koti – Joonas Auringon Huvilan tuottajana on ollut erityisen mielekästä se, että tässä projektissa on mukana tällaiset Kallion ja Perkiön kaltaiset ammattilaiset ja se, että he ovat alusta alkaen olleet mukana tarinassa. "Soili innostuu ja on mielellään mukana. Luulen että minussa asuu pieni merirosvo. Tai ainakin kapteeni. Ja laivakoiria saan lainaksi veljeltä." Lainaus on Perkiön sähköpostivastauksesta 3.2.2018, kun Perkiö vastasi kysymykseeni mahdollisesta yhteistyöstä. Innokkuuden varmistamiseksi sähköpostin liitteenä oli valokuva hänestä Busterin (Buster) ratissa (kuva 17)

KUVA 17: Soili Perkiö Busterin ratissa laivakoiran kanssa (Säpyskä-Hietalan kotialbumi)

6 LOPPUTULOS

”Vallattoman laivan laulut” –kirja (Kallio, Perkiö & Säpyskä 2023) julkaistaan toukokuussa 2023. Siinä on 72 sivua ja liitteenä kuvionuottivihko. Kirjaan liittyy olennaisesti Loiskiksen äänittämä musiikki, joka julkaistaan sekä CD –levynä että sähköisissä palveluissa. Materiaalissa on kaikki 11 laulua ja bonuksena kaikista lauluista karaoke-taustat, Maailman merillä -instrumentaalikappale sekä räppitausta, joiden toivomme innostavan etenkin varhaiskasvatuksen toimijoita hyödyntämään materiaaliamme.

Kirja on, kuten kustannustoimittaja ja markkinointiväki WSOY:ltä markkinointipalaverissamme 13.4.2023 sanoi, ainutlaatuinen ja ensimmäinen laatuaan. Sen toivotaan tavoittavan laajasti varhaiskasvatuksen ammattilaiset sekä tietenkin lapsiperheet. Kokonaisuus on valloittavan kaunis ja monikäyttöinen. Liisa Kallio on äärimmäisen taitava ja on osannut luoda visuaalisesti lennokkaan ja kauniin maailman laivan väestä ja meriteemaisista sivuista. Leikkiohjeet, ideat ja vinkit on iloisesti kuvitettu ja moneen kertaan testattu. Joitakin hauskoja ideoita oli tilanpuutteen vuoksi jätettävä pois, ja jotkut eivät vain käytännön vuoksi päässeet mukaan, koska olisivat olleet liian monimutkaisia toteuttaa. Leikkillisesti olemmekin ajatelleet, että oma YouTube-kanava olisi hauska, jossa voisi näyttää videolla toteuttamistapoja. Ja monia ideoita on muhimassa musikaalia varten, toivottavasti se saadaan joskus toteuttaa. Nuotinnokset päätettiin jättää mahdollisimman yksinkertaisiksi, vaikka ne Loiskiksen sovituksissa ovatkin erilaisia ja monipuolisempia. Käytännössä kuitenkin yksinkertaisuus on valttia ja matkan varrella syntynyt idea laulujen karaokeversioista oli erittäin hyvä lisäys. Näin materiaali on vielä helpommin käytettävissä niillekin, jotka eivät itse pysty lauluja säestämään.

Kirjan avausaukeamalle koottiin ”Laivan väen tekemisiä” eli kaikkia niitä ideoita ja asioita, joita kirja johdattaa tekemään (kuva 18). Sisällysluetteloon koottiin kaikki mahdolliset nimikkeet, joita kunkin laulun leikkiohjeiden kohdalta kirjasta löytyy (kuva 19). Ennen lauluja on vielä esiteltyä jokainen laivan väen hahmo ”Vallattoman laivan väki” –laulun sanoin ja kuvin. Tämän jälkeen alkaa jokaisen hahmon esittely vuorollaan. Aluksi hahmolle on oma iso aukeamakuva, jonka yhteydessä on laulun sanat siinä runomuodossa, jollaisena Kallio ne aivan aluksi kirjoitti. Seuraavalla aukeamalla on kaikki ideat, leikit, vinkit ja tietoisut liittyen ko. hahmoon. Merirosvokapteeni Joonas Auringon touhuissa on kapteeninhattu, värikapellimestari, pullopostin kätkeminen, kartta, merirosvon miekka, merirosvon aarre, kaukoputki, kaukoputkileikki merimiestanssi, maa-meri-laiva, pullon pyörytys sekä aurin-gonnousuhräily. Näin kirja etenee ja jokainen hahmo saa oman tilansa kahden aukeaman verran. Laivakokki Kumina, Kannenkuuraaja Kirveli, Herkules-kukko, Merirosvoprinsessa Persilja, Noita Kannonokka, Täti-Eulaalia, Laivakissa Korianteri sekä Trubaduuri Timjami. Näiden lisäksi on kokoava yhteinen laulu Aalloilla alla auringon, jonka ohjeaukeamalta löytyy tukiviittomakuvat sekä useita muita vinkkejä. Kaksi seuraavaa aukeamaa on Merenrannalla ja Veden alla, joissa on ko. paikkoihin liittyviä ideoita. Viimeinen leikkiaukeama on Vallattoman laulun räppejä –ohjesivu, josta voi ottaa ideoita oman räpin tekemiseen tai käyttää sieltä löytyviä valmiita sanoituksia. Teemana räppiin on esimerkiksi kompassi, joten lapsille tulee ilmansuunnista oivallinen opas.

KUVA 18. Ensimmäisen aukeaman kuva "Laivan väen tekemisiä" (Kallio, Perkiö & Säpyskä, 2023)

SISÄLLYSLUETTELO

LAIVAN VÄEN TEKEMISIÄ, SISÄKANSI

VALLATTOMAN LAIVAN VÄKI 10

JOONAS AURINKO 12
Kapteeninhattu 14
Vieritapellimestari, soittoleikki ryhmälle 14
Pullopötin kätkeminen 14
Kartta 14
Mertrososen miekko 15
Mertrososen aarre 15
Kaukoputki 15
Kaukoputkileikki 15
Mertrososenssi 15
Maa-meri-laiva 15
Pullon pyöritys 15
Auringonnousuhyrnyäily 15

LAIVAKOKKI KUMINA 16
Laivakokki Kuminan kokkausliikkeitä 18
Tuoksupurkit 18
Rytmejä ruuanlaittovälineillä 18
Mukimunakohokas 19
Kuminan hernehumus 19
Sottolusikat 19

KANNENKIJURAJAIA KIRVELI 20
Tarkkuushetta roskakorin 22
Superstiootit 22
Harjatussi 22
Kivelin karmenkuuruus 22
Siivustelu 22
Lajittelua 22
Siivusteltavia sisällä 22
Siivusteltavia ulkona 22
Veisimaalaus 22
Sornivärimaalusta 22
Siivustempuja 23
Kujmää-kuumaa-leikki 23
Mistä kova on otettu? 23
Pesupalocaxit 23
Marsikkahillo 23
Lintu- ja perhosparvi 23

6

HERKULES-KUKKO 24
Kolmen hengen kukko 26
Kukkojirit 26
Kuka on Herkules? 26
Tiesitkö kuinka kukko kiekuu eri kielillä 26
Kellonkaleikki 26
Kukon rytmitys 26
Kukon tempurata 26
Kukkokävely 27
KukkoSTOP-leikki 27
Kukko joogaa 27
Kukon silpittempu 27
Kukkoilua 27

MERIROSVOPRINSESSA PERSILJA 28
Persiljaseppelö 30
Koruarterit 30
Bling bling -miekko 30
Prinssessen mertrosolippu 30
Prinssesanssi 30
Pöytä 30
Prinssessen asu 30
Mille prinssessa nauraa? 30
Paperikukka 31

NOITA KANNONNOKKA 32
Salapaisia ääniä 34
Istakalma 34
Tähtäläiskä 34
Värit esin 34
Noita 34
Munakarmenhattu 34
Nokkosen 34
Kunaketto 35
Pantomimiarvusteleikki 35
Piharatamo 35
Nokkoslelut 35
Aivastustietoutta 35
Aivastuksen estokeinoja 35
Mistä maistuu? 35

TÄTI EULALIA 36
Koukku ja puikko 38
Koukkoit ja lukuiletti 38
Tilkutakkileikki 38
Käden viitojen kuolema 39
Rytmitteily 39
Puikko- ja mallitelleikki-ideoita 39
Mikado-leikki 39
Laiva on lastattu 39
Kivien tarinat 39
Sadunkerrontaleikkejä 39

LAIVAKISSA KORJANTERI 40
Kissan tassujen reviteluserja 42
Mau'u ja maiki 42
Kissan askoleet 42
Veryttelet 42
Halaa itseäsi 42
Rentoiluleikkijä 42
Kissan korvat ja naamari 42
Nappihymä 42
Kissan asentoja 1 43
Välittempu 43
Kissan asentoja 2 43
Kissa joogaa 43
Kissa kätkeästä 43
Konttausasento 43
Kissan rentoutuu 43

TRUBADUURI TIMJAMI 44
Mitä tarkoittaa trubaduri 46
Kuunvaloa-leikki 46
Veden väikettä pullosta 46
Timjamilla maustetut uunijauheet 46
Tietoa kuusta 47
Varjoteatteri oviväliköön 47
Varjoteatteri laulukoona 47
Fotokuvakuusta 47
Valokuvamistöjä 47

AALLOILLA ALLA AURINGON 48
Aalloilla alla auringon-laulu viittomina 50
Tuki viittomat 50
Kaarmavene 51
Kollaasimiehiä 51
Puhalla pullo! 51
Tee soitin 51
Rakenna laiva 51

MEREN RAINNALLA 52
Ristimillä 52
Simpukka 52
Paperilintu 1 52
Paperilintu 2 52
Linnut 52
Tarkkuushettaleikki 52
Soive lasti 52
Meren aallot 52
Sumu hallaharsosta 52
Sadeputki 53
Hiekkaranta 53
Mistä pain kuuluu merenrannan ääniä? 53
Jokileikki 53

VEDEN ALLA 54
Tee meritähti 54
Veden välikko 54
Mervuokko 54
Meduusatanssi 54
Tee mustekala 54
Puhallusleikkijä 54
Askarteluvinkkejä 54
Musikkivinkkejä 54
Saippukuplat 54
Valopuusiälyä 54
Kestävä saippukuplailtuus 54
Hulavammemeduusa 54

VALLATTOMAN LAIVAN RÄPPEIÄ 56
Räppitusta 56
Vallattoman laivan väkeä 56
Kompassivinkki 56
Räppivinkkejä 56
Matruusin vinkki 57

NUOTTI

Vallattoman laivan väki 59
Joonas Aurinko 60
Laivakokki Kumina 61
Kannenkuuraja Kirveli 62
Herkules-kukko 63
Mertrososenssi Persilja 64
Noita Kannonnokka 65
Täti Eulalia 66
Laivakissa Korjantteri 67
Trubaduri Timjami 68
Aalloilla alla auringon 69

AAKOSLINEN HAKEMISTO 70

MERITÄHDEN LEIKKIJEN PIIRI 70

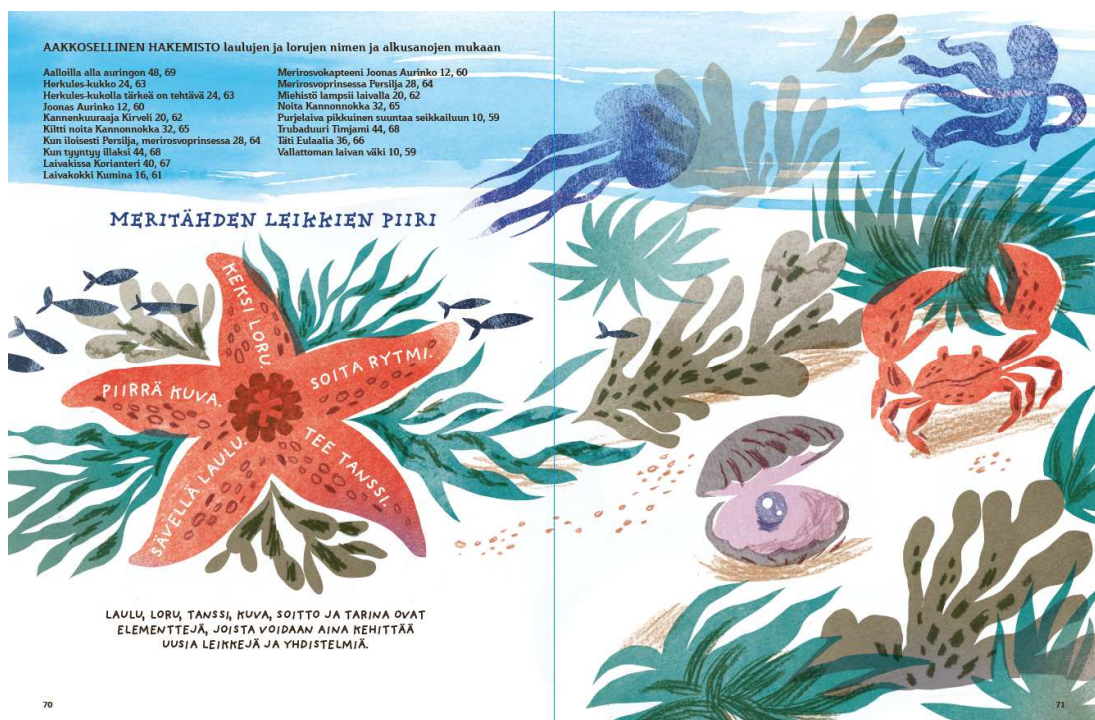
VALLATTOMAN LAIVAN LAULUT
KUVIONUOTTEINA (erillinen vihko)

9

KUVA 19. Sisällysluettelouukeama (Kallio, Perkiö & Säpyskä, 2023)

Kirjan sivulta 58 alkaen on nuotit samassa järjestyksessä kuin hahmot kirjassakin esiintyvät. Jokaisella nuottisivulla on kyseiseen lauluun sopiva tukiviittomakuva. Nuotit on kirjoittanut Veeti Hietala Sibelius-ohjelmalla. Hietala on esikoiseni, joka opiskelee musiikkia Sibelius-Akatemiassa ja on tottunut Sibelius-ohjelman käyttäjä. Kirjan viimeisellä aukeamalla on aakkosellinen hakemisto sekä ”Meritähden leikkien piiri” joka ohjaa toiminnallisuuteen: piirrä kuva, keksi loru, soita rytmi, sävellä laulu, tee tanssi (kuva 20).

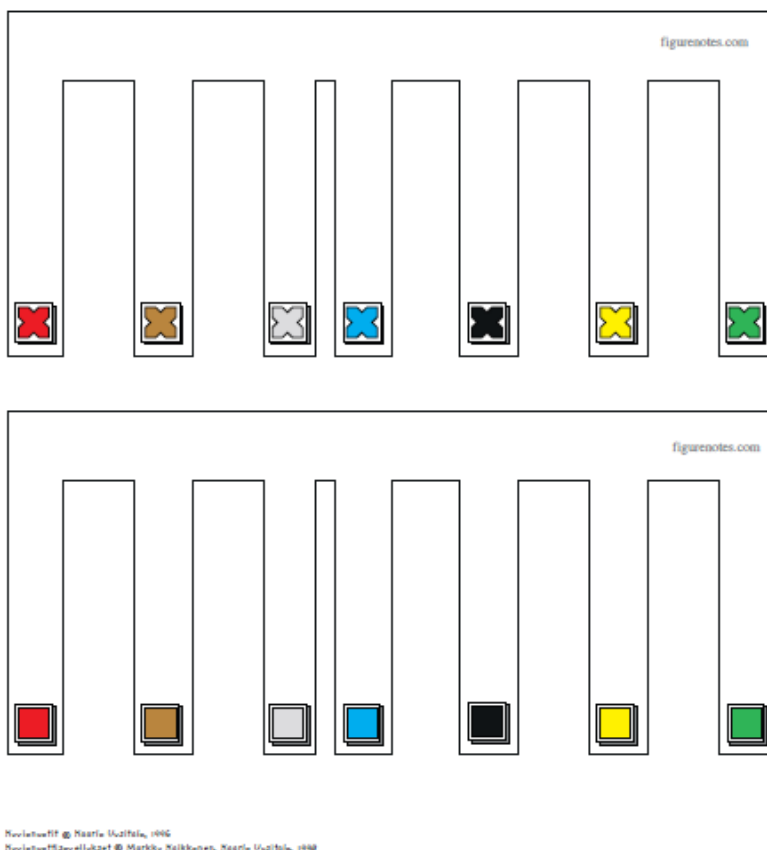

KUVA 20. Kirjan taka-aukeama: Sisällysluettelo hahmojen mukaan ja Meritähden leikkien piiri (Kallio, Perkiö & Säpyskä, 2023)

Takakannen sisäpuolelle liitetään kuvionuottivihko erillisenä, jolloin se on helppo irrottaa ja käyttää. Kuvionuottivihkoon ei haluttu laittaa enempää kuvia, koska nuotit itsessään ovat jo värikkäitä. Kuvionuottivihon alussa on menetelmän lyhyt esittely sekä ohje, mistä löytyy lisää materiaalia. Vihon keskiaukeamalla on ”kuvionuottikammat”, jotka leikataan irti ja asetellaan pianon koskettimille. (Kuva 21.)

KUVIONUOTTIKAMPA

Leikkaa viivaa pitkin
ja aseta kuvionuottikampa koskettimistolle.

KUVA 21: Kuvionuottikampa (Kallio, Perkiö & Säpyskä, 2023)

Kallio kuvittaa ja taittaa myös Loiskiksen levykannen, jotta se on yhtäläinen kirjan kanssa (kuva 22). Kannessa on sama kuva kuin kirjan kannessa ja levyn alle tulee kuva Joonas Auringossa laivassa. Levykoteloon tulee myös vihko, jossa on laulujen sanat niin kuin ne levyllä lauletaan. Kirjaa ja levyä myydään erikseen, mutta omissa myyntipisteissämme teemme niistä myös pakettihinnan. Loiskis vastaa Lasten levykaupan toiminnasta Jyväskylässä ja materiaalia voi ostaa sieltä. Pieksämäelle tilattiin molempia myyntiin Nukke koti – Joonas Auringon Huvilalle ja huvilan kesätoiminnassa niitä hyödynnetään työpajoissa. Musiikki on kuunneltavissa myös suoratoistopalveluissa vapaasti, joten CD-levyjen myynnin oletetaan olevan pienempää kuin kirjan myynnin. Ammatillaiset eivät kuitenkaan saa käyttää suoratoistopalvelua työssään, joten heille levyn olemassaolo on välttämätöntä.

KUVA 22: CD-levyn kansi (Lasten levykauppa 2023)

Tässä vaiheessa projektia, kun kirja ja levy ovat painossa, olo on vain huojentunut. Varmasti tulee hetkiä, jolloin huomaa, että jonkin asian olisikin voinut tehdä toisin. Toisaalta, kun työryhmässä oli Kallion ja Perkiön kaltaiset rautaiset ammattilaiset, en usko, että mitään kovin mullistavaa olisi voinut muuttaa. Aikataulujen kanssa etenimme kirjan osalta hyvin ja suurempia yllätyksiä ei tullut. Lopua kohden viestittely viimehetken viilauksista vain kiihtyi ja "pikaviestipyyntöjä" tuli usein. Levyn osalta toiveenamme oli, että olisimme saaneet musiikkia kuultavaksi hieman aikaisemmin, jotta olisimme kirjaa tehdessä voineet kuunnella lauluja, mutta Loiskiksen omien aikataulujen puitteissa se ei ollut mahdollista.

7 POHDINTA

Prosessi on ollut mielenkiintoinen ja vaihteleva. Vastoinkäymisistä ja asioiden venymisestä huolimatta työryhmä on koko matkan ajan itse uskonut tähän projektiin ja ollut innostunut. Jokainen ZOOM-palaveri tai livetapaaminen on ollut ideoita pursuava ja pitkälle tulevaisuuteen katsova. Seuraavana tavoitteena, kun kirja on ulkona, meillä on tehdä materiaalista musikaali. Ja tietenkin päättävänä tavoitteena on tavoittaa kirjalle lukijoita ja levyille kuuntelijoita. Toivon tietenkin oman työni puolesta, että Vallattoman laivan laulut tuo Nukke koti – Joonas Auringon Huvilalle uusia kävijöitä ja että materiaali on siellä aktiivisesti näkymässä ja kuulussa. Tämän myötä voin toivoa, että muutakin markkinointimateriaalia aletaan tuottaa yhdessä Liisa Kallion kanssa. Lauluista saisi myös koostettua hienon ohjelmasarjan, johon voisi yhdistää tukiviittomia ja kuvionuottien kanssa soittoa. Monissa palaverissa meillä oli lisäksi paljon ideoita, joita ei voi kirjassa kuvata. Näistä ajattelimme, että voisi tehdä oman YouTube-kanavan, jossa ideoita voisi esitellä.

Itselleni tämä projekti on ollut valtava oppimateriaaliin tekemiseen. En olisi voinut olla onnekaampi, kun sain tehdä tätä yhdessä kahden kokeneen konkarin kanssa. Soili Perkiö on 1990-luvun alusta alkaen ollut tekemässä Suomen musiikkikasvatukseen materiaalia ja yhdessä Liisa Kallion kanssa he tekivät Pikku Papun laulut –materiaalipaketin 2010-luvulla. Molemmilla on siis ollut paljon kokemusta ja tietoa projektien suunnittelusta ja kulusta jo ennen tätä. Minun oli siis melko helppo heittäytyä työryhmään heidän kanssaan. Kuten molemmat haastatteluissaan toteavat, on uusi prosessi ja sen lähtökohdat erilaiset. (Kallio 2023; Perkiö 2023.)

Taloudellisesti materiaalin teko olisi ollut mahdotonta ilman apurahoja. Suuri apu on ollut Kallion saama taiteilija-apuraha, jonka avulla hän on pystynyt työskentelemään kirjamme parissa muiden töidensä ohessa. Saimme kukin Etelä-Savon rahastolta 3000 € Kallio lyhytaikaiseen työskentelyyn ja Perkiön kanssa minä sivutoimiseen työskentelyyn. Samaisesta apurahasta maksettiin Loiskikselle äänityskuluja sekä Veeti Hietalalle nuotinkirjoituspalkkiota. OKKA-säätiön 1000 € apuraha mahdollisti edellä mainittujen kohteiden lisäksi maksaa Emmi Lemmetty-Garcialle viittomien koonnista palkkion. Apurahasta on riittänyt myös matka- ja majoituskulujen kattamiseen. Tällaisia summia olisi ollut mahdotonta korvata, mikäli olisimme omakustanteena yrittäneet julkaista kirjaa.

Yhtenä materiaalina opinnäytetyön tekemiseen olisi ollut päiväkirja. Jälkikäteen harmittaa, etten sellaista ole tässä prosessissa pitänyt, koska jotkin ZOOM-palaverit olisivat olleet erittäin hyviä kuvattavaksi tässäkin työssä. Onneksi on sähköposteja, joista on voinut tarkistaa päivämääriä ja jopa vuosilukuja, koska viiden vuoden periodin aikana ajatukset saa vuosiluvut sekoamaan. Päiväkirjassa olisi voinut olla sellaisia tutkimukseen liittyviä asioita, joita ei itse tutkielmassa esitetä (Kangasharju & Majapuro 1999, 48–49), mutta joista olisi ollut itselle muistin tueksi materiaalia ja ennen kaikkea jälkikäteen muisteltavaa. Toki tämä työ, kuten aiemmin mainitsin, muuntui opinnäytetyöksi vasta myöhemmin. Aluksi ajatuksena oli toisenlainen aihe, joka sitten onnekseni muuttui tämän kirjan prosessin kuvaamiseksi. Jatkoa ajatellen suosittelen sekä itselleni että muille, aloittaa muistiinpanojen tekeminen, joko kirjoittamalla tai äänittämällä, heti kun jokin uusi projekti alkaa. Mikko Lehtonen (Kinnunen & Löytty 2007) kirjoittaa, ettei akateeminen kirjoittaminen tuota kovinkaan suurta mielihyvää kaikille harjoittajilleen. Syynä hän mainitsee sen olevan yhä harvojen ja valittujen etuoikeuden. (Kinnunen & Löytty 2007, 199.) Henkilökohtaisesti tieteellinen kirjoittaminen on haastavaa,

vaikka asioista pystynkin keskustelemaan. Lähteiden yhdistäminen asiayhteyteen, varsinkin tällaisessa taiteellisessa tutkimuksessa, jossa pääpaino on materiaalin tuottamisella, on ollut toisinaan hermoja raastavaa. Lopulta kuitenkin olen oivaltanut yhteyksiä ja saanut niistä uutta näkökulmaa työhöni. Tutkimusraportin kirjoittaminen on ollut jälkikäteen katsottuna virkistävää prosessin läpikäymistä. Olen vaihtanut muokatessa kuvien paikkaa ja pohtinut asioiden esittämistäjärjestystä, kuten Kangasharju ja Majapuro (1999) kehottavat tekemään. (Kangasharju & Majapuro 1999, 45.)

Kirja lähti painoon maanantaina 21. maaliskuuta 2023. Voin siis todeta, että pääsimme tavoitteeseen. Julkaisupäivä, toukokuun 13. on jännittävä etappi omassa elämässäni. Sain jo sähköpostia WSOY:ltä, joka alkoi ”Hei WSOY:n kirjailijat”. Se konkretisoi sen, että tämä on jotain suurempaa kuin olin osannut ikinä kuvitella. Olin lukenut ja selannut muiden tekemiä kirjoja ja materiaalipaketteja. Mutta saada tehdä tällainen upea kokonaisuus Liisa Kallion ja Soili Perkiön kanssa, siitä en ollut ennen talvea 2018 osannut edes haaveilla. Onneksi he lähtivät alun perin mukaan tähän projektiin, tekivät runot ja laulut. Ja innostuivat niin, että halusivat edistää asiaa kirjaksi asti. Onnea on myös se, että minulla on sellainen työpaikka, joka inspiroi ja antaa mahdollisuuksia toteuttaa välillä viljelekin ideoita ja ajatuksia.

Aikataulut on tärkeä, mutta aina siihen ei voi itse vaikuttaa. Apurahat, mikäli projekti on niiden varassa, on aina kysymysmerkki. Pitää varata aikaa hakemuksen tekoon, päätöksen odottamiseen ja mikäli päätös tulee, rakentaa sitten joku ensimmäinen aikataulu. Sekin toki voi vielä siirtyä, mutta tavoite on hyvä määrittää, mikäli rahoitus on kunnossa. Tässä projektissa aikatauluun vaikutti kustantajan odottaminen, mutta loppu hyvin kaikki hyvin. Kustannukset on hyvä miettiä etukäteen ja tehdä niistä laskelmat.

Tämä merimatka on ollut hyvin pitkälti tasaista purjehdusta, välillä loistavassa myötätuulessa, välillä paikallaan pysyen. Myrskyiltäkään ei olla vältytty, mutta kaikesta on selvitty. Nyt laskemme hetkeksi ankkurin ja nautimme erään sataman saavuttamisesta. Sitä, minne seuraavaksi laivamme keula osoittaa, ei vielä tiedä, mutta toivottavasti myötätuulta on tiedossa ja hauskoja seikkailuja sen myötä. Matkaseura on ollut mitä parhainta.

”Aalloilla alla auringon,

tähtien ja kuun.

Laivamme pieni ja vallaton,

suuntaa seikkailuun.”

-Liisa Kallio-

LÄHTEET

- Aaltola, Juhani & Syrjälä, Leena 1999. Teoksessa Hannu L.T. Heikkinen, Rauno Huttunen & Pentti Moilanen (toim.) Siinä tutkija missä tekijä. Juva: Atena Kustannus.
- Andersson, Claes 2002. Luova mieli. Jyväskylä: Gummerus.
- Arlander, Annette 2017. Teoksessa Emilia Karjula & Tiina Mahlamäki (toim.) Kurinalaisuutta ja kuvittelua. Näkökulmia luovaan tietokirjoittamiseen. Nordenstedt: Tarke.
- ARTnews 2014. When is an Artwork Finished? (Kirjoitettu 24.2.2014.) <https://www.artnews.com/art-news/news/when-is-an-artwork-finished-2383/> [Viitattu 1.4.2023].
- Baric, Maria & Ruokonen, Inkeri 2022. Nukketeatteri – tie lapsen ilmaisuun ja vuorovaikutukseen. Teoksessa Inkeri Ruokonen (toim.) Ilmaisun ilo. Käsikirja 0–8-vuotiaiden taito- ja taidekasvatukseen. Keuruu: PS-kustannus, 118.
- Buster. Julkaisuaika tuntematon. [https://fi.wikipedia.org/wiki/Buster_\(vene\)](https://fi.wikipedia.org/wiki/Buster_(vene)). [Viitattu 18.3.2023].
- Colliander, Tuire & Anttila, Eeva 2022. Tanssi reittinä lapsen kokonaisvaltaiseen kasvuun. Teoksessa Inkeri Ruokonen (toim.) Ilmaisun ilo. Käsikirja 0–8-vuotiaiden taito- ja taidekasvatukseen. Keuruu: PS-kustannus, 250.
- Frami 2023. <https://www.poleeni.fi/wp-content/uploads/2022/12/FRAMI-kevat-2023-web.pdf> [Vierailtu sivulla 18.3.2023]
- Granö, Päivi 2003. Teoksessa Juha Varto, Marjatta Saarnivaara & Heikki Tervahattu (toim.) Kohtauksia taiteen ja tutkimisen maastoissa. Nurmijärvi: AKATIIMI oy, 132–137.
- Hamm, Kalle 2003. Teoksessa Juha Varto, Marjatta Saarnivaara & Heikki Tervahattu (toim.) Kohtauksia taiteen ja tutkimisen maastoissa. Nurmijärvi: AKATIIMI oy, 94–97.
- Hannula, Mika, Suoranta, Juha & Vadén, Tere 2014. Artistic Research Methodology. Narrative, Power and the Public. New York: Peter Lang Publishing.
- Heikka, Johanna, Fonsén, Elina, Elo, Janniina & Leinonen, Jonna (toim.) 2014. Osallisuuden pedagogiikka varhaiskasvatuksessa. Tampere: Suomen varhaiskasvatus ry.
- Heikkinen, Hannu L.T., Huttunen, Rauno & Moilanen, Pentti 1999. Siinä tutkija missä tekijä. Juva: Atena Kustannus
- Heikkinen, Hannu L.T. & Rovio, Esa 2007. Teoksessa Hannu L.T. Heikkinen, Esa Rovio & Leena Syrjälä (toim.) Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Vantaa: Kansanvalistusseura. (2. tarkistettu painos).
- Heikkinen, Hannu L.T., Rovio, Esa & Syrjälä, Leena (toim.) 2007. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Vantaa: Kansanvalistusseura. (2. tarkistettu painos).
- Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Hämeenlinna: Kirjayhtymä Oy.
- Joonas Auringon Joulukalenteri. Julkaisuaika 1.12.2018. <https://www.youtube.com/playlist?list=PL2X5HRphEd4rbE3D0LgAWNCRbND2BNS3g>. [Vierailtu sivulla 15.1.2023].
- Juntunen, Marja-Leena, Aarnio Hanna-Maija & Perkiö, Soili (toim.) Ikkunoita Inkerin elämään. Muistoissa musiikkiliikunnan uranuurtaja Inkeri Simola-Isaksson. Helsinki: Taideyliopiston Sibelius-Akatemia.

- Jäppinen, Eeva 2006. Teoksessa Tuula Tarkkonen & Pirkko Sassi (toim.) Lapsi ja taide. Puheenvuoroja taidekasvatuksesta 59. CULTURA oy.
- Kallio, Liisa 2023. Graafikko, kuvataiteilija, kirjailija, taiteilija. [Haastattelu 10.1.2023].
- Kallio, Liisa. Julkaisuaika tuntematon. <https://liisakallio.mystrikingly.com/> [Vierailtu sivulla 15.1.2023].
- Kallio, Liisa, Perkiö, Soili & Säpyskä, Piia 2023. Vallattoman laivan laulut. Helsinki: WSOY.
- Kangasharju, Helena & Majapuro, Marketta 1999. Helsingin kauppakorkeakoulun HeSE print. (5. painos).
- Karisto, Antti & Seppälä, Ullamaija 2004. Maukas gradu – Valmistusvihjeitä tutkielman tekijöille. Jyväskylä: Vastapaino.
- Karjula, Emilia & Mahlamäki, Tiina (toim.) 2017. Kurinalaisuutta ja kuvittelua. Näkökulmia luovaan tietokirjoittamiseen.
- Karvonen, Pirkko, Ukkonen-Mikkola, Tuulikki, Fenyvesi, Kristóf, Salonen, Milla, Erkkilä, Päivi, Helden-Paavola, Susan & Taittonen, Laura 2022. Playful learning in Early Childhood Education in Finland. Keuruu: Otava.
- Kauppinen, Merja & Aerila, Juli-Anna 2022. Iloa, hyvinvointia ja oppimista kirjallisuuskasvatuksesta. Teoksessa Inkeri Ruokonen (toim.) Ilmaisun ilo. Käsikirja 0–8-vuotiaiden taito- ja taidekasvatukseen. Keuruu: PS-kustannus, 131.
- Kinnunen, Merja & Löytty, Olli (toim.) 2020. Tieteellinen kirjoittaminen. Tampere: Vastapaino. (2. painos).
- Martat. Julkaisuaika tuntematon. <https://www.martat.fi/>. [Viitattu 20.1.2023].
- Lasten levykauppa 2023. <https://www.lastenlevykauppa.fi/Loiskis-Vallattoman-laivan-laulut-cd> [Vierailtu sivulla 25.5.2023]
- Lehtonen, Mikko 2002. Teoksessa Merja Kinnunen & Olli Löytty (toim.) Tieteellinen kirjoittaminen. Tampere: Vastapaino. (2. painos).
- Leskisenoja, Eliisa 2019. Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa. Toteuta käytännössä. Keuruu: PS-kustannus.
- Mönkkönen, Kaarina 2021. Teoksessa Sanna Ryyänen & Anni Rannikko (toim.) Tutkiva mielikuvitus. Luovat, osallistuvat ja toiminnalliset tutkimusmenetelmät yhteiskuntatieteissä. Tallinna: Gaudeamus oy.
- Nelimarkka, Riitta 2003. Teoksessa Juha Varto, Marjatta Saarnivaara & Heikki Tervahattu (toim.) Kohtaamisia taiteen ja tutkimisen maastoissa. Nurmijärvi: AKATIIMI oy, 108–109.
- Nukke koti – Joonas Auringon Huvila. Julkaisuaika tuntematon. <https://pieksamaennukke koti.fi/> [Vierailtu sivulla 10.3.2023].
- Paperinukke http://www.fintoys.com/paperdoll_hist_f.htm [Viitattu 18.3.2023].
- Pentikäinen, Leena 2006. Teoksessa Tuula Tarkkonen & Pirkko Sassi (toim.) Lapsi ja taide. Puheenvuoroja taidekasvatuksesta 28. CULTURA oy.
- Perkiö, Soili 2023. Musiikin lehtori, taiteilija, muusikko, kirjailija. [Haastattelu 14.3.2023].
- Perkiö, Soili. Julkaisuaika tuntematon. https://fi.wikipedia.org/wiki/Soili_Perki%C3%B6 [Viitattu 15.1.2023].

- Piironen, Liisa 2006. Teoksessa Tuula Tarkkonen & Pirkko Sassi (toim.) Lapsi ja taide. Puheenvuoroja taidekasvatuksesta 20. CULTURA oy.
- Porkola, Pilvi 2014. Esitys tutkimuksena – näkökulmia poliittiseen, dokumentaariseen ja henkilökohtaiseen esitystaiteeseen. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Resonaari. Julkaisuaika tuntematon. <https://resonaari.fi/> [Viitattu 10.3.2023].
- Ruokonen, Inkeri (toim.) 2022. Ilmaisun ilo. Käsikirja 0–8-vuotiaiden taito- ja taidekasvatukseen. Keuruu: PS-kustannus.
- Ruokonen, Inkeri 2006. Teoksessa Tuula Tarkkonen & Pirkko Sassi (toim.) Lapsi ja taide. Puheenvuoroja taidekasvatuksesta 11. CULTURA oy.
- Ruokonen, Inkeri 2009. Musiikillista oppimisympäristöä luomaan. Teoksessa Inkeri Ruokonen, Sinikka Rusanen & Anna-Leena Välimäki (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa- iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Yliopistopaino Oy, 22-24.
- Ruokonen, Inkeri, Rusanen, Sinikka & Välimäki, Anna-Leena (toim.) 2009. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa- iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Yliopistopaino Oy.
- Salonen, Milla, Erkkilä Päivi, Hellden-Paavola Susan & Laine, Elina 2022. Teoksessa Pirkko Karvonen, Tuulikki Ukkonen-Mikkola, Kristóf Fenyvesi, Milla Salonen, Päivi Erkkilä, Susan Hellden-Paavola & Laura Taittonen (toim.) Playful learning in Early Childhood Education in Finland. Keuruu: Otava.
- Siukonen, Jyrki 2018. Muuttuva taiteilija. Tampere: Kustannus Oy Taide ja Tampereen taidemuseon julkaisuja 169.
- Suojala, Marja 2009. Lastenkirjallisuus kielen ja kuvittelukyvyyn laajentajana. Teoksessa Inkeri Ruokonen, Sinikka Rusanen & Anna-Leena Välimäki (toim.) 2009. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa- iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Yliopistopaino Oy, 41–42.
- Svinhufvud, Kimmo 2009. Gradutakuu. Keuruu: Tammi.
- Säpyskä-Hietala, Piia 2015. Ystävät ja kollegat muistelevat. Teoksessa Marja-Leena Juntunen, Hanna-Maija Aarnio & Soili Perkiö (toim.) Ikkunoita Inkerin elämään. Muistoissa musiikkiliikunnan uranuurtaja Inkeri Simola-Isaksson. Helsinki: Taideyliopiston Sibelius-Akatemia, 256.
- TaijaTaika. Julkaisuaika tuntematon. <https://www.facebook.com/taijataika/> [Viitattu 14.2.2023].
- Taikava 2015. Miten taide saadaan nivottua osaksi lasten päivittäistä toimintaa? (Kirjoitettu 29.10.2015.) <https://taikava.wordpress.com/2015/10/29/miten-taide-saadtaan-nivottua-osaksi-lasten-paivittaista-toimintaa/> [Viitattu 1.4.2023].
- Tarkkonen, Tuula & Sassi, Pirkko. Lapsi ja taide. Puheenvuoroja taidekasvatuksesta 11. CULTURA oy.
- Uusikylä, Kari 2022. Taito- ja taidekasvatus lapsen onnellisuuden ja luovuuden lähteenä. Teoksessa Inkeri Ruokonen (toim.) Ilmaisun ilo. Käsikirja 0–8-vuotiaiden taito- ja taidekasvatukseen. Keuruu: PS-kustannus, 44.
- Varto, Juha 2017. Taiteellinen tutkimus. Mitä se on? Kuka sitä tekee? Miksi? (2.painos.) Hansaprint: Aalto ARTS Books.
- Varto, Juha, Saarnivaara, Marjatta & Tervahattu, Heikki (toim.) 2003. Kohtaamisia taiteen ja tutkimisen maastoissa. Nurmijärvi: AKATIIMI oy.

LIITTEET

LIITE 1 APURAHAHAKEMUS ETELÄ-SAVON RAHASTOLLE

APURAHAHAKEMUS

Työsuunnitelma

Työryhmä hakee apurahaa Joonas Auringon laulut nuotti- ja työkirjan koostamiseen sekä laulujen äänittämiseksi. Kallio – Perkiö – Säpyskä-Hietala työstävät kirjan sisällön yhdessä ja äänite tilataan Lastenmusiikkiorkesteri Loiskikselta, joka on jo suurimmalta osin sovittanut laulut. Kirja on tarinallinen, jossa seikkailu alkaa Joonas Auringon merirosvolaivalta ja päättyy kesähuvilalle. Joonas Auringon laulut -kokonaisuudesta kasvaa monikäyttöinen ja monialainen lasten taide- ja ympäristökasvatuksellinen ideapaketti koteihin ja varhaiskasvatukseen. Julkaisumuoto selviää vuoden 2022 aikana, siihen vaikuttaa teknologian nopea kehitys. Tavoitteena on hyödyntää uusimpia menetelmiä esimerkiksi äänimateriaalin liittämiseksi kirjaan.

Aikataulullisesti materiaalin työstö aloitetaan touko-kesäkuussa ja se valmistuu vuoden 2022 aikana. Materiaalia tarjotaan kustantamoille ja sille pyritään saamaan kustannussopimus sisällön valmistuttua. Laulut on sanoitettu ja sävelletty silmällä pitäen lapsiyleisöä ja niin, että niissä on vahva pedagoginen näkökulma. Lauluissa on erilaisia rytmityksiä ja tunnelmia, joten niitä voidaan liittää esimerkiksi tunnetaitojen harjoittamiseen. Laulujen tarinat ovat kiinnostavia ja hauskoja ja ne ovat saaneet hyvän vastaanoton yleisön keskuudessa.

Nuottien ohkeen ollaan tekemässä erilaista informaatiota laulujen aiheista, esimerkiksi mausteista (Merirosvoprinssessa Persilja, Laivakokki Kumina, Kannenkuuraaja Kirveli, Trubaduuri Tim-Jami), kukoista (Herkules-Kukko) ja kissoista (Laivakissa Korianteri). Täti-Eulalia ohjeistaa erilaisia kädentaitoja ja Laivakokki Kumina kertoo reseptejä maailmalta. Mukana on myös mm. värityskuvia, ristikko, kansainvälisiä leikkejä maailmalta, faktaa maailman meristä, askarteluohjeita sekä tukiviittomakuvat kaikkiin lauluihin tukemaan kielenoppimista. Kaikista nuoteista luodaan myös kuvionuotit, jolloin niiden käyttö on mahdollista kaikille oppijaryhmille.

Rahoitusta tarvitaan työryhmän työskentelykuluihin, Lastenmusiikkiorkesteri Loiskiksen äänitykseen sekä ulkopuolisilta tilattaviin nuotinnoksiin ja tukiviittomien koostamiseen.

LIITE 2 APURAHAPÄÄTÖS ETELÄ-SAVON RAHASTOLTA

**Etelä-Savon
rahasto**

Maaherrankatu 30 L 1, 50100 Mikkeli
etela-savo@skr.fi
www.skr.fi/es

Päätös apurahasta

Tammikuun haku

11.05.2021

Musiikkipedagogi Piia Säpyskä-Hietala ja työryhmä
Kukkarokatu 3 A
76120 PIEKSÄMÄKI

HYVÄ APURAHANSAAJA

Meillä on ilo ilmoittaa, että Suomen Kulttuurirahaston Etelä-Savon rahasto on esittänyt myönnettäväksi teille musiikkipedagogi Piia Säpyskä-Hietala, kirjailija Liisa Kallio ja muusikko Soili Perkiö 20.000 euroa Joonas Auringon laulujen koostamiseen nuotti- ja työkirjaksi sekä äänitteen tekemiseen. Päätöksen apurahasta tekee Suomen Kulttuurirahaston hallitus 17.05.2021, jonka jälkeen apuraha on nostettavissa.

Apurahasta on tarkoitettu käytettäväksi 3.000 euroa puhdeapurahana sivutoimiseen työskentelyyn (Soili Perkiö), 3.000 euroa puhdeapurahana sivutoimiseen työskentelyyn (Piia Säpyskä-Hietala), 3.000 euroa lyhytkestoiseen työskentelyyn (Liisa Kallio) ja 11.000 euroa vain kuluihin.

Teille on myönnetty edellä kuvattu apuraha, vaikka hakemuksessa olisi esitetty laajempi työsuunnitelma.

LIITE 3 KYSYMYKSET LIISA KALLIOLLE JA SOILI PERKIÖLLE

1. Koska olet tehnyt jo useampia teoksia, miltä uuden projektin aloitus vaikuttaa? Onko se helpompaa, onko selvät sävelet heti ja tietää missä on focus? Osaako ajankoäytön hahmottaa paremmin / kuinka paljon paremmin?
2. Miten Vallattoman laivan laulut –projekti eroaa muista vastaavasti tekemistäsi projekteista?
3. Mikä tässä on ollut haastavinta?
4. Kun prosessi alkaa aivan alusta, miten lähdet sitä työstämään? Onko jokin selkeä ”kaava” jolla etenet vai fiiliksen mukaan?
5. Miten paljon projekti on mielessä ylipäänsä arjessa, vaikka ei sitä aktiivisesti työstäisikään?
6. Koetko, että tämä projekti on antanut sinulle ammatillisesti kirjantekijänä uutta verrattuna aiempiin vastaviin? Mitä?
7. Omia ajatuksia, muuta?